

Důvodová zpráva

k návrhu zákona o úvěru pro spotřebitele

OBECNÁ ČÁST

Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace podle obecných zásad

Viz přílohu k důvodové zprávě k návrhu zákona o úvěru pro spotřebitele.

Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem České republiky

Navrhované řešení je v souladu s ústavním pořádkem České republiky. Návrh zákona přebírá transpoziční úpravu směrnice 2008/48/ES o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (dále jen „CCD“), která je obsažena v zákoně č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů a transponuje směrnici 2014/17/EU o smlouvách o spotřebitelském úvěru na nemovitosti určené k bydlení a o změně směrnic 2008/48/ES a 2013/36/EU a nařízení (EU) č. 1093/2010 (dále jen „MCD“).

Zhodnocení souladu s mezinárodními smlouvami a právem Evropské unie

Návrh zákona je v souladu s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána. Návrh zákona je v souladu s právem Evropské unie.

Předpokládaný hospodářský a finanční dosah

Navrhovaná právní úprava neklade nároky na státní rozpočet ani ostatní veřejné rozpočty, zejména rozpočty krajů a obcí. V podrobnostech viz přílohu k důvodové zprávě k návrhu zákona o úvěru pro spotřebitele obsahující závěrečnou zprávu z hodnocení dopadů regulace.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

1 Obecná ustanovení

K § 1:

Úvodní ustanovení zákona odkazuje v souladu s příslušnými evropskými předpisy na směrnice, které provádí a definuje předmět působnosti. Zákon upravuje vstup do odvětví poskytování a zprostředkování spotřebitelského úvěru a pravidla výkonu tohoto povolání, tedy práva a povinnosti jak na straně poskytovatele a zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, tak na straně spotřebitele jako dlužníka ze smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, nebo zájemce o zprostředkování spotřebitelského úvěru.

K § 2:

Ustanovení definuje v souladu s terminologií občanského zákoníku a ve shodě s dosavadním zákonem č. 145/2010 Sb., o spotřebitelském úvěru a o změně některých zákonů

a) spotřebitelský úvěr,

b) spotřebitelský úvěr na bydlení jakožto zvláštní typ spotřebitelského úvěru - tj. zajištěný spotřebitelský úvěr nebo nezajištěný spotřebitelský úvěr určený k pořízení či výstavbě nemovitosti. Pořízení nemovitosti může být provedeno i nabytím družstevního podílu nebo

nabytím účasti v jiné právnické osobě, jako je například společnost s ručením omezením nebo společnost akciová, v těch případech, kdy tyto společnosti mají obdobný účel jako bytové družstvo a nabytí účasti v nich slouží k získání práva užívání bytu nebo rodinného domu.

Spotřebitelský úvěr na bydlení podle odstavce 2 je zvláštním typem spotřebitelského úvěru podle odstavce 1, který je vyloučen z působnosti směrnice CCD a dosavadního zákona č. 145/2010 Sb.

Práva a povinnosti vztahující se ke spotřebitelskému úvěru na bydlení podle odstavce 2 se nevztahují na jiné typy spotřebitelských úvěrů podle odstavce 1. Práva a povinnosti vztahující se ke spotřebitelskému úvěru podle odstavce 1, se vztahují i ke spotřebitelskému úvěru na bydlení podle odstavce 2, pokud není uvedeno jinak. Tam, kde se regulace týká pouze spotřebitelského úvěru ve smyslu stávajícího zákona o spotřebitelském úvěru, hovoří se o spotřebitelském úvěru jiném než na bydlení.

Spotřebitelským úvěrem je dle dikce zákona poskytnutí peněžních prostředků v podobě odložené platby, půjčky, úvěru nebo jiné obdobné finanční služby. Odloženou platbou je i nájem, pokud si může spotřebitel předmět nájmu na základě smlouvy odkoupit, nebo pouhé prodloužení splátkového kalendáře formou dodatku ke smlouvě, neboť se tím odkládá platba části dříve dohodnutých splátek spotřebitelského úvěru na pozdější dobu. Odloženou platbou ve smyslu spotřebitelského úvěru však není platba na fakturu, pokud není odložená splatnost faktury zpoplatněna a délka splatnosti není v rozporu s běžnou obchodní praxí.

Dalším prvkem definice spotřebitelského úvěru je jeho poskytnutí nebo zprostředkování spotřebiteli poskytovatelem nebo zprostředkovatelem. To znamená, že se jedná o spotřebitelský úvěr vždy, pokud je věřitelem ze smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, poskytovatel. Stejně tak se jedná o spotřebitelský úvěr, pokud v procesu úvěrování spotřebitele vystupuje jako prostředník zprostředkovatel. V takovém případě jde o spotřebitelský úvěr, i když věřitelem ze smlouvy, ve které se tento úvěr sjednává, není poskytovatel (ve výše uvedeném smyslu).

Z definice spotřebitelského úvěru bylo na rozdíl od definice podle zákona č. 145/2010 Sb. vypuštěno „přislíbení“ finanční služby. Nejde o věcný rozdíl, jde pouze o zohlednění definice pojmů zprostředkování a poskytování, které pod pojmem „nabízení možnosti uzavřít smlouvu...“ v sobě zahrnují zde vypuštěné přislíbení.

K § 3:

K odstavci 1

Odstavec 1 definuje pojmy týkající se regulace subjektů vykonávajících činnost podle tohoto zákona.

k písm. a)

Definice klíčového pojmu „poskytování“ příkladmo vypočítává činnosti, které jsou považovány za definiční znaky poskytování úvěru. Ač jsou některé z těchto činností obdobné činnosti zprostředkování, jsou vykonávány vlastním jménem a na vlastní účet, zpravidla zaměstnanci poskytovatele.

Provádění přípravných prací směřujících k uzavření smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, je doplněno o činnost spočívající v poskytování doporučení vedoucího, ať už přímo či nepřímo, k uzavření takové smlouvy. Poskytování tohoto doporučení je obvykle neoddelitelnou součástí nabízení spotřebitelského úvěru poskytovatelem nebo jeho zaměstnancem, avšak je nutno jej odlišit od poskytování rady podle § 86, na niž je navázána i

povinnost poskytovatele nebo jeho zaměstnance provést analýzu potřeb spotřebitele a nabízených produktů.

k písm. b)

Definice klíčového pojmu „zprostředkování“ příkladmo vypočítává činnosti, které jsou považovány za definiční znaky zprostředkování úvěru. Výčet těchto činností je téměř totožný s výčtem uvedeným v definici pojmu „poskytování“ s tím rozdílem, že zatímco poskytovatel jedná svým jménem a na svůj účet, zprostředkovatel v mnoha případech jedná jménem a na účet poskytovatele.

Provádění přípravných prací směřujících k uzavření smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, je doplněno o činnost spočívající v poskytování doporučení vedoucího, ať už přímo či nepřímo, k uzavření takové smlouvy. Poskytování tohoto doporučení je obvykle neoddelitelnou součástí zprostředkování spotřebitelského úvěru, avšak je nutno jej odlišit od poskytování rady podle § 86, na niž je navázána i povinnost poskytovatele nebo jeho zaměstnance provést analýzu potřeb spotřebitele a nabízených produktů.

k písm. c)

Definice pojmu odkazuje na podnikání poskytovatele, ponechává tím prostor pro příslušnou judikaturu, která určuje, co je a co není činností v rámci podnikání bez ohledu na případnou existenci či neexistenci příslušného podnikatelského oprávnění. Regulace sice nemíní postihovat „přátelské“ půjčování v rámci výpomoci mezi osobami blízkými a přáteli, současně nemíní umožnit obcházení zákona osobami vymlouvajícími se, že nejsou podnikateli nebo neposkytují úvěr v rámci či v souvislosti se svým podnikáním, ač jejich činnost sleduje dosažení zisku. „Přátelskost“ půjčování by se měla posuzovat individuálně mj. na základě podmínek úvěrové smlouvy a vztahu mezi osobou věřitele a dlužníka. Bezúročná půjčka nastavená tak, že v případě sebemenšího prodlení dlužníka dosáhne věřitel zisku ze sankcí, rozhodně nemůže být považována za „přátelskou“, ani za bezúplatnou, a tedy vyňatou z působnosti tohoto zákona. Povinnosti poskytovatele podle tohoto zákona by se pak měly vztahovat na všechny osoby, které naplní zákonné podmínky bez ohledu na to, zda mají příslušné, nebo jakékoli jiné podnikatelské oprávnění. Existence (příslušného) podnikatelského oprávnění by měla mít vliv pouze v oblasti posouzení, zda může být daná osoba trestána za neoprávněné podnikání, nikoli v oblasti posouzení, zda daná osoba má či nemá jednat podle tohoto zákona.

k písm. d)

Definice pojmu odkazuje na podnikání zprostředkovatele, ponechává tím prostor pro příslušnou judikaturu, která určuje, co je a co není činností v rámci podnikání bez ohledu na případnou existenci či neexistenci příslušného podnikatelského oprávnění. Regulace sice nemíní postihovat „přátelské“ zprostředkování půjčení peněz v rámci výpomoci mezi osobami blízkými a přáteli, současně však nemíní umožnit obcházení zákona osobami tvrdícími, že nejsou podnikateli nebo nezprostředkují úvěr v rámci či v souvislosti se svým podnikáním, ač jejich činnost sleduje dosažení zisku. „Přátelskost“ zprostředkování by se měla posuzovat individuálně mj. na základě podmínek jak úvěrové smlouvy, tak dohody o zprostředkování a vztahu mezi osobou zprostředkovatele a dlužníka. Povinnosti zprostředkovatele podle tohoto zákona by se pak měly vztahovat na všechny osoby, které naplní zákonné podmínky bez ohledu na to, zda mají příslušné, nebo jakékoli jiné podnikatelské oprávnění. Existence (příslušného) podnikatelského oprávnění by měla mít vliv pouze v oblasti posouzení, zda může být daná osoba trestána za neoprávněné podnikání, nikoli v oblasti posouzení, zda má či nemá jednat podle tohoto zákona.

k písm. e)

Osoba zastoupeného je nově zavedena a definována v souvislosti se zavedením jednotné kategorie vázaného zástupce, tedy zprostředkovatele, který jedná jménem a na účet buď samostatného zprostředkovatele, nebo jménem a na účet poskytovatele. Tyto jmenované osoby jsou pak zastoupeným, obdobně jako je tomu v § 32a odst. 2 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

k písm. h)

Skupiny odbornosti vycházejí ze vzájemných vazeb mezi jednotlivými finančními produkty a jejich zákonnou úpravou a z potřeb trhu, jak vyplynulo z veřejné konzultace provedené Ministerstvem financí na konci roku 2014. Podle jednotlivých skupin odbornosti se bude prokazovat odborná způsobilost poskytovatelů a zprostředkovatelů při jejich vstupu do odvětví a také během provozování jejich činnosti, stejně jako dalších osob přímo jednajících se zákazníkem. Vymezení skupin odbornosti se vztahuje jak na nabízení a poskytování spotřebitelského úvěru poskytovatelem a jeho zaměstnanci, tak na zprostředkování spotřebitelského úvěru zprostředkovatelem a jeho zaměstnanci.

K odstavci 2

Odstavec 2 definuje pojmy týkající se produktů poskytovaných podle tohoto zákona.

k písm. a)

Za účelem podchycení případů, kdy je dluh ze spotřebitelského úvěru vymáhán osobou odlišnou od poskytovatele se zavádí pojem „věřitel“, kterým je osoba, která spotřebiteli úvěr poskytla, jakož i osoba, která nabyla pohledávku za spotřebitelem z předmětné smlouvy.

k písm. b)

V případě definice RPSN obsažené v odstavci 2 písm. b) je nutno zdůraznit, že se nejedná o věcnou/funkční změnu definice oproti zákonu č. 145/2010 Sb., nebo směrnicím CCD a MCD, ale o vyčlenění definiční části RPSN do definic s přesunutím nedefiničního obsahu, tj. co se do RPSN započítává a co nikoli, do ustanovení o výpočtu RPSN (§ 136).

k písm. c)

Obdobně jako u definice RPSN dle písm. b) je nutno zdůraznit, že i u definice celkových nákladů spotřebitelského úvěru pro spotřebitele se nejedná o věcnou/funkční změnu definice oproti zákonu č. 145/2010 Sb., nebo směrnicím CCD a MCD, ale o vyčlenění definičních znaků, zatímco ustanovení o tom, jaké náklady se do celkových nákladů spotřebitelského úvěru počítají, jsou přesunuta do § 136 týkajícího se výpočtu RPSN a celkové výše spotřebitelského úvěru.

k písm. e)

Při definici celkové výše spotřebitelského úvěru je nutno zdůraznit, že jde o částky, které jsou dány spotřebiteli k dispozici. Pokud je jistina spotřebitelského úvěru navýšena o náklady tohoto úvěru, nejedná se o částky, které jsou dány spotřebiteli k dispozici.

k písm. g)

Za pevnou výpůjční úrokovou sazbu je považována pouze taková výpůjční úroková sazba, která je, byť stanovena bez možnosti změny na celou dobu trvání spotřebitelského úvěru nebo na jednotlivá dílčí období. S ohledem na odlišné definice u směrnic CCD a MCD se pak v případě fixace výpůjční úrokové sazby pro jednotlivá dílčí období stanoví, že u spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení musí být výpůjční úroková sazba pro jednotlivá dílčí období stanovena při sjednání smlouvy, zatímco v případě spotřebitelského úvěru na

bydlení se naopak předpokládá, že pevná výpůjční úroková sazba může být pro jednotlivá dílčí období stanovena postupně na jednotlivá období fixace výpůjční úrokové sazby.

k písm. k)

V případě definice trvalého nosiče dat je třeba upozornit na nutnost následovat eurokonformní výklad evropského práva, z něhož je definice trvalého nosiče dat přejata. Konkrétně se jedná o rozsudek Soudního dvora ESVO ze dne 27. ledna 2010 ve věci E-4/09, Inconsult Anstalt a Orgán pro dohled nad finančním trhem (Finanzmarktaufsicht). Zde soud judikuje, že internetová stránka je trvalým nosičem (soud používá pojem „trvanlivé médium“) ve smyslu čl. 2 odst. 12 směrnice o zprostředkování pojištění, pokud umožňuje zákazníkovi ukládat informace uvedené v článku 12 této směrnice. Aby mohla být označena za „trvanlivé médium“, musí internetová stránka umožnit zákazníkovi ukládat informace požadované podle článku 12 uvedené směrnice, způsobem vhodným pro jejich pozdější využití po dobu odpovídající účelu těchto informací, totiž po dobu, která je nutná k tomu, aby zákazník ochránil své zájmy vyplývající z jeho vztahu se zprostředkovatelem (v daném případě pojištění). To může znamenat dobu, během které probíhala smluvní jednání, i kdyby nedošlo k uzavření (v daném případě pojistné) smlouvy, dobu, po kterou je smlouva v účinnosti, a nezbytně dlouhou dobu po tom, co se smlouva stala bezpředmětnou. Aby mohla být internetová stránka označena za „trvanlivé médium“, musí umožnit reprodukci uložených informací v nezměněném stavu, totiž informace musí být uložena tak, aby ji zprostředkovatel nemohl jednostranně změnit.

Za trvalý nosič dat nemůže být proto považováno řešení, které neumožňuje spotřebiteli ověřit, zda informace v něm obsažené nebyly změněny.

k písm. l)

Definice cizoměnového úvěru vychází z čl. 4 bod 28 směrnice MCD, který definuje úvěr v cizí měně jako úvěr, který je denominován v měně odlišné od měny, v níž má spotřebitel příjem nebo v níž drží aktiva, z nichž má být úvěr splácen, nebo odlišné od měny členského státu, v němž má spotřebitel bydliště. Vzhledem k tomu, že v ČR v současnosti cizoměnové úvěry v praxi neexistují, definice ve směrnici MCD vytváří v ČR nový trh cizoměnových úvěrů tím, že považuje za určitých podmínek za cizoměnový úvěr i úvěr vyjádřený v korunách českých. Z tohoto důvodu zůstává úprava cizoměnových úvěrů omezena na transpozici směrnice MCD, tedy na úvěry na bydlení, neboť není záměrem zákonodárce přenášet problémy způsobené špatnou legislativou na evropské úrovni i do trhu úvěrů na spotřebu podle směrnice CCD.

K § 4:

Odstavec 1 stanoví, jaké typy spotřebitelského úvěru zákon ze své působnosti vylučuje. Jedná se o úvěry financující transakce na kapitálovém trhu a úvěry poskytované tzv. zastavárnami.

Odstavec 2 pak stanoví výluky z působnosti zákona pro poskytování informací a doporučení týkajících se spotřebitelského úvěru v rámci výkonu činnosti advokáta nebo notáře.

Odstavec 3 vylučuje z působnosti zákona poskytování informací a doporučení při výkonu činnosti insolvenčního správce nebo některých případů dluhového poradenství.

Odstavec 4 pak vylučuje z působnosti zákona jak příležitostné poskytování informací týkajících se spotřebitelského úvěru při výkonu jiné profesní činnosti nebo tzv. tipařství.

Omezení působnosti (§ 5 a 6)

K § 5:

Toto ustanovení obsahuje částečné výluky z působnosti zákona pro takové druhy smluv a dohod, které nejsou běžným produktem spotřebitelského úvěru a z tohoto důvodu jsou úplně (odstavec 1, 2 a 3) či částečně (odstavec 4) vyloučeny z působnosti obou směrnic.

Odstavec 1 obsahuje druhy spotřebitelského úvěru, které jsou dosud vyloučeny z působnosti právní úpravy obou směrnic. Na tyto druhy spotřebitelského úvěru se nevztahuje licencování ani dohled České národní banky, pouze soukromoprávní ustanovení týkající se omezení sankcí, postupu při vymáhání dluhu ze spotřebitelského úvěru a regulace zesplatnění spotřebitelského úvěru. Obdobně to platí v případě dosud z působnosti právní úpravy vyloučeného bezúplatně poskytnutého spotřebitelského úvěru podle odstavce 3, kde je navíc stanovena povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a to vzhledem k množícím se predátorským půjčkám záměrně poskytovaným sice bezúplatně, ale za to s drastickými sankcemi osobám, které nemají na jejich splácení.

K § 6:

Ustanovení obsahuje produkty spotřebitelského úvěru, u nichž vyplývá omezená působnost na základě jednotlivých směrnic.

2 Osoby oprávněné poskytovat spotřebitelský úvěr

2.1 Základní ustanovení

K § 7:

Ustanovení stanoví, kdo je oprávněn poskytovat spotřebitelský úvěr. Osoby, které mají oprávnění k poskytování spotřebitelského úvěru na základě jiného zákona, získávají sice oprávnění na základě tohoto jiného zákona, však při poskytování spotřebitelského úvěru jsou povinny řídit se požadavky kladenými na jejich činnost tímto zákonem.

K § 8:

Stanoví se podmínky, za kterých smí poskytovatelé spotřebitelského úvěru vykonávat svoji činnost podle tohoto zákona bez ohledu na to, zda mají povolení k činnosti podle tohoto zákona, podle jiného zákona, nebo zda vykonávají svoji činnost v České republice na základě evropského pasu. Osoby s povolením k poskytování spotřebitelského úvěru podle jiného zákona musí splňovat alespoň některé podmínky stanovené pro povolení k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru podle tohoto zákona, zejména v oblasti odborné způsobilosti, důvěryhodnosti, kontroly a odměňování osob, jejichž prostřednictvím poskytují spotřebitelský úvěr a posuzování úvěruschopnosti spotřebitelů.

2.2 Nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru

K § 9:

Ustanovení definuje nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru jako osobu oprávněnou poskytovat spotřebitelský úvěr na základě povolení České národní banky.

Jedná se o nově zavedenou kategorii osob oprávněných poskytovat spotřebitelský úvěr. Podle stávající právní úpravy je spotřebitelský úvěr poskytován na základě bankovní licence, v souvislosti s platebními službami podle zákona o platebním styku, nebo v režimu

živnostenského podnikání, v rámci vázané živnosti poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru. Tuto živnost zákon nahrazuje kategorií nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů (a níže zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů), kterou nově podřizuje určitým regulatorním a dohledovým požadavkům. Jedná se o kategorii, která bude existovat vedle dosud regulovaných kategorií poskytovatelů spotřebitelských úvěrů, jako jsou banky, spořitelny a úvěrní družstva, platební instituce a instituce elektronických peněz. Dvě posledně jmenované však potřebují povolení k činnosti i podle tohoto zákona, pokud poskytují úvěry mimo rozsah povolení k činnosti podle zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, tedy především úvěry hotovostní.

Povolení k činnosti již neudělují živnostenské úřady, ale Česká národní banka, která současně dohlíží nad plněním povinností podle tohoto zákona. Obdobně jako tomu je u jiných subjektů podnikajících na kapitálovém trhu, nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru musí být zapsán do příslušného registru, přičemž může začít provozovat činnost až poté, co je do registru zapsán.

K § 10:

Povolení k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru uděluje Česká národní banka na základě žádosti. Pro udělení povolení k činnosti musí žadatel splňovat řadu kvalitativních i kvantitativních obezřetnostních požadavků. Odstavec 1 vymezuje hmotněprávní požadavky, které musí být splněny, aby mohlo být žádosti vyhověno. Návrh zákona se při formulaci těchto požadavků snaží v rámci možností používat obdobná vyjádření, jaká se používají v ostatních zákonech upravujících finanční trh.

K § 11:

O žádosti o povolení k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru se rozhoduje ve správním řízení. Toto ustanovení, pro které podpůrně platí správní řád, vymezuje některé odchylky od obecné právní úpravy správního řízení podle správního řádu. Podle § 66 SŘ pak platí, že řízení se zastavuje usnesením, které se oznamuje účastníkům řízení podle § 72 SŘ.

K § 12:

Stanoví se časové omezení trvání oprávnění k činnosti s možností automatického prodloužení zaplacením správního poplatku.

K § 13:

Stanoví se taxativně, za jakých podmínek ze zákona zaniká oprávnění k činnosti.

K § 14:

Stanoví se požadavky na kapitál nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru ve formě počátečního kapitálu a následného průběžného kapitálového požadavku.

K § 15:

Stanoví se rámcové požadavky na kontrolní systém nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru. Způsob plnění těchto požadavků bude dále konkretizován v prováděcím právním předpise. S drobnými upřesněními se volí obdobná úprava jako v ostatních zákonech upravujících finanční trh.

Kontrolní systém zahrnuje i pravidla posuzování úvěruschopnosti a pravidla odměňování, která v souladu s požadavky evropského práva nesmí narušovat plnění povinností v oblasti

pravidel jednání a nesmí být u osob poskytujících doporučení ohledně výběru úvěrových produktů, závislá na prodejních cílech. Vzhledem k tomu, že koncepce distribuce v českém právním řádu považuje poskytování doporučení ohledně výběru distribuovaných produktů za imanentní součást procesu nabízení a zprostředkování finančních produktů, nemůže být odměňování pracovníků poskytovatele i zprostředkovatele, kteří se přímo podílejí na distribuci úvěrových produktů, závislé na prodejních cílech.

3 Osoby oprávněné zprostředkovávat spotřebitelský úvěr

3.1 Základní ustanovení

K § 16:

Zprostředkovávat spotřebitelský úvěr nadále mohou pouze subjekty, které jsou uvedeny v tomto zákoně, tedy zprostředkovatel spotřebitelského úvěru, jakožto subjekt, který obdrží povolení podle tohoto zákona, a zprostředkovatel spotřebitelského úvěru na bydlení s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, a to na základě evropského pasu. Zahraniční zprostředkovatelé spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení musí obdržet povolení podle tohoto zákona stejně jako banky či pojišťovny, které dosud vykonávaly zprostředkování jiných finančních produktů v rámci své licence.

3.2 Samostatný zprostředkovatel

K § 17:

Ustanovení definuje zprostředkovatele spotřebitelského úvěru jako osobu oprávněnou zprostředkovávat spotřebitelský úvěr na základě povolení České národní banky.

Jedná se o nově zavedenou kategorii osob oprávněných zprostředkovávat spotřebitelský úvěr. Podle stávající právní úpravy je spotřebitelský úvěr zprostředkován buďto v rámci bankovní licence, licence pojišťovny nebo v režimu živnostenského podnikání, v rámci vázané živnosti poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru. Tuto živnost zákon nahrazuje kategoriemi nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru, samostatného zprostředkovatele, vázaného zástupce a zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru, které nově podřizuje určitým regulatorním a dohledovým požadavkům. Jedná se o kategorie, která nahradí stávající oprávnění ke zprostředkování spotřebitelských úvěrů. Oprávnění samostatného zprostředkovatele neomezuje daný subjekt pouze na tuto činnost. Znamená pouze, že pokud samostatný zprostředkovatel bude chtít vykonávat činnost jinou, bude si muset obstarat příslušné oprávnění k této jiné činnosti, pokud jej již nemá.

Povolení k činnosti již neudělují živnostenské úřady, ale Česká národní banka, která současně dohlíží nad plněním povinností podle tohoto zákona. Dochází tak k plné integraci dohledu nad finančním trhem do České národní banky. Obdobně jako tomu je u jiných subjektů podnikajících na kapitálovém trhu, samostatný zprostředkovatel musí být zapsán do příslušného registru, přičemž může začít provozovat činnost až poté, co je do registru zapsán.

Samostatný zprostředkovatel provozuje svoji činnost svým jménem a na vlastní účet a to buďto na základě smlouvy uzavřené s poskytovatelem nebo na základě smlouvy uzavřené se spotřebitelem.

K § 18:

Povolení k činnosti samostatného zprostředkovatele uděluje Česká národní banka na základě žádosti. Pro udělení povolení k činnosti musí žadatel splňovat řadu kvalitativních i

kvantitativních obezřetnostních požadavků. Odstavec 1 vymezuje hmotněprávní požadavky, které musí být splněny, aby mohlo být žádosti vyhověno. Návrh zákona se při formulaci těchto požadavků snaží v rámci možností používat obdobná vyjádření, jaká se používají v ostatních zákonech upravujících finanční trh.

K § 19:

O žádosti o povolení k činnosti nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru se rozhoduje ve správním řízení. Toto ustanovení, pro které podpůrně platí správní řád, vymezuje některé odchylky od obecné právní úpravy správního řízení podle správního řádu. Podle § 66 SŘ pak platí, že řízení se zastavuje usnesením, které se oznamuje účastníkům řízení podle § 72 SŘ.

K § 20:

Oprávnění k činnosti samostatného zprostředkovatele je omezeno na 1 rok s možností automatického prodloužení zaplacením správního poplatku.

K § 21:

Stanoví se taxativně, za jakých podmínek ze zákona zaniká oprávnění k činnosti.

K § 22:

Stanoví se podmínky výkonu činnosti, zejména jakými osobami může samostatný zprostředkovatel vykonávat činnost, odpovědnost za jednání těchto osob a povinnost jednání těchto osob kontrolovat. Pravidla odměňování nesmí bránit dodržování povinností podle tohoto zákona, zejména v oblasti pravidel jednání a v případě osob, které se přímo podílejí na zprostředkování spotřebitelského úvěru, nesmí být závislá na prodejních cílech. Vzhledem k tomu, že koncepce distribuce v českém právním řádu považuje poskytování doporučení ohledně výběru distribuovaných produktů za imanentní součást procesu nabízení a zprostředkování finančních produktů, nemůže být odměňování pracovníků zprostředkovatele, kteří se přímo podílejí na distribuci úvěrových produktů, závislé na prodejních cílech.

K § 23:**K § 24:**

Stanoví se povinnost samostatného zprostředkovatele zavést systém vyřizování stížností.

K § 25:

Stanoví se odlišně od § 2914 občanského zákoníku odpovědnost samostatného zprostředkovatele za provozování jeho činnosti.

3.3 Vázaný zástupce**K § 26:**

Vázaný zástupce provozuje svoji činnost výhradně jménem a na účet zastoupené osoby, která za činnost vázaného zástupce nese plnou a bezpodmínečnou odpovědnost. Vázaný zástupce provozuje svoji činnost pouze pro jednu zastoupenou osobu, kterou může být buďto poskytovatel, nebo samostatný zprostředkovatel.

K § 27:

Stanoví se povinnost výpovědi závazku mezi vázaným zástupcem a zastoupeným pokud jeden či druhý přestane splňovat podmínky pro jeho činnost stanovené tímto zákonem. Zánik závazku je nutno oznámit bez zbytečného odkladu České národní bance.

K § 28:

Stanoví se podmínky zápisu osoby vázaného zástupce do registru. Vázaný zástupce nepodává žádost o zápis sám, ale činí tak jeho zastoupený.

Pro zápis do registru musí vázaný zástupce splňovat řadu kvalitativních i kvantitativních obezřetnostních požadavků. Odstavec 1 vymezuje hmotněprávní požadavky, které musí být splněny, aby mohlo být žádosti vyhověno. Návrh zákona se při formulaci těchto požadavků snaží v rámci možností používat obdobná vyjádření, jaká se používají v ostatních zákonech upravujících finanční trh.

Odchylně od správního řádu je stanovena pouze lhůta pro zápis vázaného zástupce do registru, a to na 5 pracovních dnů od podání oznámení.

V souladu s koncepcí vázanosti vázaného zástupce pouze na jeden jediný subjekt, který nese plnou a bezpodmínečnou odpovědnost za činnost vázaného zástupce, se řeší výlučnost oprávnění k činnosti vázaného zástupce v oblasti zprostředkování spotřebitelského úvěru. Vázaný zástupce tak nesmí být současně samostatným zprostředkovatelem podle tohoto zákona. To však nebrání tomu, aby byl současně poskytovatelem, jako tomu je v případě některých finančních skupin. Vázaný zástupce smí vykonávat svoji činnost pouze pro jednu jedinou osobu. Pokud je touto osobou (tedy zastoupeným) poskytovatel určitého finančního produktu (úvěrového, pojistného, investičního, penzijního), nesmí vázaný zástupce zprostředkovat prodej jiného finančního produktu. Na druhou stranu se zohledňuje multiproduktová distribuce prostřednictvím samostatných zprostředkovatelů (kteří mohou být oprávněni vykonávat svoji činnost podle různých předpisů dle příslušné odborné způsobilosti). Z tohoto důvodu by měl být vázaný zástupce samostatného zprostředkovatele oprávněn zprostředkovávat prodej takových finančních produktů, které je oprávněn zprostředkovávat jím zastoupený samostatný zprostředkovatel, pokud k tomu má vázaný zástupce odbornou způsobilost.

K § 29:

Stanoví se náležitosti oznámení, na základě kterého je vázaný zástupce zapisován do registru. Oznámení podává zastoupený, který je také odpovědný za správnost a úplnost údajů uvedených v žádosti, ale především za ověření splnění podmínek, které zákon stanoví pro provozování činnosti vázaného zástupce.

Česká národní banka tedy v rámci správního řízení nezkontroluje splnění těchto podmínek, na rozdíl od správního řízení o udělení oprávnění k provozování činnosti samostatného zprostředkovatele. Tato úprava registrace vázaného zástupce jde ruku v ruce s celkovou koncepcí vztahu mezi vázaným zástupcem a zastoupeným a plné odpovědnosti zastoupeného za činnost vázaného zástupce a plnění zákonem stanovených podmínek. Za této situace není nutné vést o zápisu vázaného zástupce do registru stejně rozsáhlé správní řízení jako o udělení oprávnění k provozování činnosti samostatného zprostředkovatele. Tímto opatřením dojde k odstranění zbytečné administrativní zátěže pro Českou národní banku a zrychlení celého procesu registrace. Kontrola plnění podmínek stanovených zákonem pro provozování činnosti vázaného zástupce se pak ze strany České národní banky děje ex post v rámci výkonu dohledu.

Zákon výslovně stanoví, že se oznámení podává pouze elektronicky. Zakotvení výhradně elektronické formy podání vychází z ověřené praxe na kapitálovém trhu. Její výhodou je snížení administrativní zátěže jak na straně žadatelů o udělení oprávnění k činnosti, resp. o zápis do registru, tak na straně České národní banky, nižší náklady a také snazší zápis vázaných zástupců do registru, který vzhledem k elektronické podobě žádosti může probíhat zcela automatizovaně. Obecné možnosti elektronického podání jsou upraveny ve správním řádu a zákoně č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a automatické konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů. Prováděcí právní předpis stanoví náležitosti žádosti, resp. oznámení, formáty a další technické náležitosti podání a obsah jejích příloh.

K § 30:

Zastoupenému se stanoví povinnost uchovávat dokumenty prokazující splnění podmínek pro provozování činnosti vázaného zástupce.

K § 31:

Oprávnění k provozování činnosti vázaného zástupce má pouze omezenou časovou platnost, a to do konce roku následujícího po provedení zápisu do registru. Bude-li chtít vázaný zástupce vykonávat svou činnost i nadále, musí za něj zastoupený zaplatit správní poplatek za prodloužení platnosti tohoto oprávnění. K prodloužení oprávnění k činnosti pak dochází automaticky po zaplacení správního poplatku na další rok, aniž by Česká národní banka zkoumala splnění podmínek stanovených pro provozování činnosti vázaného zástupce. Tím samozřejmě není dotčena povinnost vázaného zástupce plnit tyto podmínky po celou dobu provozování své činnosti.

K § 32:

Stanoví se taxativně, za jakých podmínek ze zákona zaniká oprávnění k činnosti.

K § 33:

Stanoví se, pomocí jakých fyzických osob může vázaný zástupce vykonávat svoji činnost a odpovědnost vázaného zástupce za jednání těchto osob. De facto se zakazuje outsourcing předmětu podnikání vázaného zástupce. Fyzické osoby, pomocí kterých vázaný zástupce vykonává svoji činnost, musí splňovat kritéria odbornosti a důvěryhodnosti podle tohoto zákona a vázaný zástupce musí jejich činnost, zejména v oblasti pravidel jednání, kontrolovat.

K § 34:

Poskytovatel nebo samostatný zprostředkovatel (zastoupený), jehož jménem vázaný zástupce jedná, odpovídá za činnost vázaného zástupce. Zastoupený je přitom povinen zajistit soulad činnosti vázaného zástupce se zákonem a zavést za tímto účelem pravidla kontroly jeho činnosti.

S ohledem na odpovědnost zastoupeného nemusí tak být vázaný zástupce ani pojištěn, ani nemusí udržovat finanční jistinu v případě, že vybírá splátky úvěru od spotřebitele na účet zastoupeného.

K § 35:

Stanoví se odlišně od § 2914 občanského zákoníku odpovědnost za činnost vázaného zástupce.

K § 36:

Jako pravidlo pro vyřizování stížností na činnost vázaného zástupce se stanoví, že taková stížnost je bezodkladně předána zastoupenému a stěžovatel je o tomto kroku vázaným zástupcem informován.

3.4 Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru**K § 37:**

S ohledem na specifickou potřebu odlišit požadavky na činnost osob, které při prodeji zboží či poskytování služeb jako svou vedlejší činnost zprostředkovávají financování jimi prodávaného zboží či poskytovaných služeb, se stanoví kategorie zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru. Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru má obdobné postavení jako vázaný zástupce poskytovatele, avšak na rozdíl od vázaného zástupce není vázán na jediného poskytovatele a jeho oprávnění k výkonu činnosti je závislé na výkonu činnosti alespoň pro jednoho zastoupeného.

K § 38:

Stanoví se povinnost výpovědi závazku mezi zprostředkovatelem vázaného spotřebitelského úvěru a zastoupeným pokud jeden či druhý přestane splňovat podmínky pro jeho činnost stanovené tímto zákonem. Zánik závazku je nutno oznámit bez zbytečného odkladu České národní bance.

K § 39:

Stanoví se podmínky zápisu zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru do registru. Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru nepodává žádost o zápis sám, ale činí tak jeho zastoupený.

Pro zápis do registru musí zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru splňovat řadu kvalitativních i kvantitativních obezřetnostních požadavků. Odstavec 1 vymezuje hmotněprávní požadavky, které musí být splněny, aby mohlo být žádosti vyhověno. Návrh zákona se při formulaci těchto požadavků snaží v rámci možností používat obdobná vyjádření, jaká se používají v ostatních zákonech upravujících finanční trh.

Odchylně od správního řádu je stanovena pouze lhůta pro zápis zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru do registru, a to na 5 pracovních dnů od podání oznámení.

Odchylně od koncepce vázanosti vázaného zástupce pouze na jeden jediný subjekt, který nese plnou a bezpodmínečnou odpovědnost za činnost vázaného zástupce, se řeší výlučnost oprávnění k činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru v oblasti zprostředkování spotřebitelského úvěru. Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru tak nesmí být současně vázaným zástupcem, samostatným zprostředkovatelem nebo poskytovatelem podle tohoto zákona. Zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru však s ohledem na praxi financování prodeje smí vykonávat svoji činnost pro více poskytovatelů, kteří za jeho činnost nesou plnou a bezpodmínečnou odpovědnost.

K § 40:

Stanoví se náležitosti oznámení, na základě kterého je zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru zapisován do registru. Oznámení podává zastoupený, který je také odpovědný za správnost a úplnost údajů uvedených v žádosti, ale především za ověření

splnění podmínek, které zákon stanoví pro provozování činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru.

Česká národní banka tedy v rámci správního řízení nezkontroluje splnění těchto podmínek, na rozdíl od správního řízení o udělení oprávnění k provozování činnosti samostatného zprostředkovatele. Tato úprava registrace zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru jde ruku v ruce s celkovou koncepcí vztahu mezi zprostředkovatelem vázaného spotřebitelského úvěru a zastoupeným a plné odpovědnosti zastoupeného za činnost zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru a plnění zákonem stanovených podmínek. Za této situace není nutné vést o zápisu zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru do registru stejně rozsáhlé správní řízení jako o udělení oprávnění k provozování činnosti samostatného zprostředkovatele. Tímto opatřením dojde k odstranění zbytečné administrativní zátěže pro Českou národní banku a zrychlení celého procesu registrace. Kontrola plnění podmínek stanovených zákonem pro provozování činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru se pak ze strany České národní banky děje ex post v rámci výkonu dohledu.

Zákon výslovně stanoví, že se oznámení podává pouze elektronicky. Zakotvení výhradně elektronické formy podání vychází z ověřené praxe na kapitálovém trhu. Její výhodou je snížení administrativní zátěže jak na straně žadatelů o udělení oprávnění k činnosti, resp. o zápis do registru, tak na straně České národní banky, nižší náklady a také snazší zápis vázaných zástupců do registru, který vzhledem k elektronické podobě žádosti může probíhat zcela automatizovaně. Obecné možnosti elektronického podání jsou upraveny ve správním řádu a zákoně č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a automatické konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů. Prováděcí právní předpis stanoví náležitosti žádosti, resp. oznámení, formáty a další technické náležitosti podání a obsah jejích příloh.

K § 41:

Zastoupenému se stanoví povinnost uchovávat dokumenty prokazující splnění podmínek pro provozování činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru.

K § 42:

Oprávnění k provozování činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru je vázáno na výkon činnosti pro konkrétního zastoupeného poskytovatele a má pouze omezenou časovou platnost, a to do konce roku následujícího po provedení zápisu do registru. Bude-li chtít zastoupený, aby zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru pro něj vykonával svou činnost i nadále, musí za něj zastoupený zaplatit správní poplatek za prodloužení platnosti tohoto oprávnění. K prodloužení oprávnění k činnosti vázaného zprostředkovatele spotřebitelského úvěru pro daného zastoupeného pak dochází automaticky po zaplacení správního poplatku na další rok, aniž by Česká národní banka zkoumala splnění podmínek stanovených pro provozování činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru. Tím samozřejmě není dotčena povinnost zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru plnit tyto podmínky po celou dobu provozování své činnosti.

K § 43:

Stanoví se taxativně, za jakých podmínek ze zákona zaniká oprávnění k činnosti. Vzhledem k závislosti oprávnění k činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru na výkonu činnosti pro jednotlivé zastoupené poskytovatele, zanikne oprávnění k činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru zánikem zastoupení posledního zastoupeného, s nímž zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru spolupracuje.

K § 44:

Stanoví se, pomocí jakých fyzických osob může zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru vykonávat svoji činnost a odpovědnost zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru za jednání těchto osob. De facto se zakazuje outsourcing předmětu podnikání zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru. Fyzické osoby, pomocí kterých zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru vykonává svoji činnost, musí splňovat kritéria odbornosti a důvěryhodnosti podle tohoto zákona a zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru musí jejich činnost, zejména v oblasti pravidel jednání, kontrolovat.

K § 45:

Poskytovatel (zastoupený) jehož jménem zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru jedná, odpovídá za činnost zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru. Zastoupený je přitom povinen zajistit soulad činnosti zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru se zákonem a zavést za tímto účelem pravidla kontroly jeho činnosti.

S ohledem na odpovědnost zastoupeného nemusí tak být zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru ani pojištěn, ani nemusí udržovat finanční jistinu v případě, že vybírá splátky úvěru od spotřebitele na účet zastoupeného.

Zvláštní úprava odpovědnosti za škodu obdobná ustanovení § 34 není u zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru třeba, neboť se zde na rozdíl od vázaného zástupce vylučuje mezistupeň zprostředkování v podobě samostatného zprostředkovatele a uplatní se tedy v plné šíři ustanovení § 2914 občanského zákoníku.

K § 46:

Jako pravidlo pro vyřizování stížností na činnost zprostředkovatele vázaného spotřebitelského úvěru se stanoví, že taková stížnost je bezodkladně předána zastoupenému a stěžovatel je o tomto kroku zprostředkovatelem vázaného spotřebitelského úvěru informován.

3.5 Činnost zprostředkovatele na území hostitelského členského státu**3.5.1 Činnost zahraničního zprostředkovatele v České republice****K § 47:**

Stanoví se oprávnění zahraničního zprostředkovatele spotřebitelského úvěru na bydlení vykonávat činnost na území České republiky na základě evropského pasu, a to ve stejném rozsahu, v jakém je oprávněn provozovat tuto činnost na území domovského členského státu. Zahraniční zprostředkovatel může vykonávat činnost na území ČR dvojím způsobem. Jednak na základě práva zřizovat pobočky (prostřednictvím pobočky), zadruhé na základě svobody dočasně poskytovat služby (přeshraničně, bez pobočky). S ohledem na fakt, že evropský pas je stanoven pouze pro zprostředkovatele úvěrů na bydlení, zahraniční zprostředkovatel může na základě povolení k činnosti uděleného svým domovským státem zprostředkovávat v ČR pouze úvěry na bydlení (spadající pod regulaci směrnice MCD), nikoli i úvěry na spotřebu (spadající pod regulaci směrnice CCD). Pokud by takový zahraniční zprostředkovatel chtěl poskytovat v ČR i spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení, musel by získat příslušné povolení k činnosti podle tohoto zákona.

K § 48:

Stanoví se procesní pravidla zahájení činnosti zahraničního zprostředkovatele na území České republiky.

K § 49:

Zahraniční zprostředkovatel musí při výkonu své činnosti na území České republiky splňovat podmínky odborné způsobilosti stanovené tímto zákonem, stejně jako jeho zaměstnanci, vázaní zástupci, jejich zaměstnanci, případně členové statutárního orgánu, prokuristé a jiné osoby, které se přímo podílejí na činnosti zprostředkovatele v České republice.

Zahraniční zprostředkovatel smí na území České republiky zprostředkovat pouze spotřebitelské úvěry na bydlení (nikoli na spotřebu), a to nabízené buďto subjekty inkorporovanými v České republice nebo nabízené bankami z jiných členských států EU. Nesmí totiž na území České republiky zprostředkovat produkty spotřebitelského úvěru na bydlení nabízené osobami, které nemají pro území České republiky samy oprávnění k činnosti a nemohou tak v České republice nabízet úvěry přímo bez využití služeb zprostředkovatele.

K § 50:

Stanoví se taxativně, za jakých podmínek zaniká oprávnění k činnosti zahraničního zprostředkovatele spotřebitelského úvěru na bydlení v České republice.

3.5.2 Provozování činnosti zprostředkovatele spotřebitelského úvěru na bydlení na území hostitelského členského státu

K § 51:

Stanoví se oprávnění zprostředkovatele spotřebitelského úvěru na bydlení vykonávat činnost na území jiného členského státu na základě evropského pasu, a to ve stejném rozsahu, v jakém je oprávněn provozovat tuto činnost na území České republiky. Zprostředkovatel může vykonávat činnost na území jiného členského státu dvojím způsobem. Jednak na základě práva zřizovat pobočky (prostřednictvím pobočky), zadruhé na základě svobody dočasně poskytovat služby (přeshraničně, bez pobočky). S ohledem na fakt, že evropský pas je stanoven pouze pro zprostředkovatele úvěrů na bydlení, zprostředkovatel může na základě povolení k činnosti uděleného v České republice v zahraničí zprostředkovávat pouze úvěry na bydlení (spadající pod regulaci směrnice MCD), nikoli i úvěry na spotřebu (spadající pod regulaci směrnice CCD). Pokud by takový zprostředkovatel chtěl poskytovat v zahraničí i spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení, musel by získat příslušné povolení k činnosti na území dotyčného členského státu.

Zprostředkovatel může zahájit svoji činnost na území jiného členského státu až po uplynutí 1 měsíce ode dne, kdy byl informován Českou národní bankou o tom, že Česká národní banka předala informaci o záměru zprostředkovatele vykonávat činnost v daném jiném členském státě orgánu dohledu tohoto hostitelského členského státu. Zprostředkovatel by tedy měl být oprávněn zahájit svoji činnost do 2 měsíců ode dne notifikace tohoto záměru České národní bance.

K § 52:

Stanoví se procesní postup zahájení činnosti českého zprostředkovatele spotřebitelského úvěru na bydlení v jiných členských státech EU.

K § 53:

V případě zániku oprávnění zprostředkovatele, který vykonával svoji činnost na základě evropského pasu i za hranicemi české republiky, oznámí tuto skutečnost a její důvody Česká národní banka orgánům dohledu hostitelských členských států.

4 Registr

K § 54:

Registr je informačním systémem veřejné správy ve smyslu zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a vede se elektronicky.

K § 55:

Do registru se zapisují osoby, které nabývají oprávnění k činnosti podle tohoto zákona, tedy nebankovní poskytovatel spotřebitelského úvěru, samostatný zprostředkovatel, vázaný zástupce a zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru. Dále se do registru zapisuje zahraniční zprostředkovatel poskytující své služby na území ČR na základě evropského pasu.

K § 56:

Registr obsahuje podstatné údaje sloužící ze strany spotřebitele k ověření toho, zda daný poskytovatel nebo zprostředkovatel vůbec může provozovat svou činnost, v jakém rozsahu, kdo je odpovědný za jeho činnost, zda ji vykonává kvalitně (informace o udělených sankcích). Cílem této úpravy je především dostatečně zajistit možnost spotřebitele informovat se, resp. si ověřit pravdivost informací poskytnutých mu ze strany poskytovatele nebo zprostředkovatele a tudíž si i ověřit, zda poskytovatel nebo zprostředkovatel může danou činnost vůbec provozovat. Informace o zahájení či ukončení činnosti jsou důležité i z hlediska možných budoucích sporů a nároků na náhradu škody. Veškeré údaje zapisované do registru se v něm budou uvádět včetně jejich změn, registr bude tedy obsahovat jak údaje aktuálně platné, tak údaje historické obdobně, jako je tomu např. v obchodním rejstříku.

Okamžik zápisu nebankovního poskytovatele spotřebitelského úvěru a tzv. tuzemského zprostředkovatele spotřebitelského úvěru, tedy samostatného zprostředkovatele a vázaného zástupce, má velký význam z hlediska vzniku podnikatelského oprávnění těchto osob. Zákon výslovně stanoví, že rozhodnutí o udělení oprávnění nabývá právní moci právě až zápisem do registru, zápis má tedy v tomto ohledu konstitutivní charakter a je tedy nutnou podmínkou pro provozování činnosti.

Zápis zprostředkovatele spotřebitelského úvěru na bydlení s domovským členským státem jiným, než je Česká republika, do registru, má naopak pouze evidenční charakter. Podnikatelské oprávnění vzniká podle norem domovského členského státu, zpravidla v souvislosti se zápisem do registru v jeho domovském členském státě. Účelem zahrnutí údajů o tomto tzv. zahraničním zprostředkovateli do tuzemského registru je tedy umožnit tuzemskému spotřebiteli ověřit si existenci takového zprostředkovatele a jeho oprávnění působit na území České republiky.

K § 57:

Registr je veřejně přístupný přes internet, webové stránky České národní banky. Registr obsahuje i údaje, které jsou v důsledku změn neplatné, přičemž i tyto neplatné údaje zůstávají zveřejněny, aby bylo možno dohledat historii daného subjektu.

K § 58:

Údaje zapsané o nebankovních poskytovatelích spotřebitelského úvěru a zprostředkovatelích spotřebitelského úvěru v registru mají zvláštní charakter a je chráněna dobrá víra každého, kdo jedná na základě údajů uvedených v registru, i když tyto údaje neodpovídají pravdě (tzv. zásada materiální publicity). Z této zásady stanoví zákon dvě

výjimky. První platí pro údaje o konkursu, rozhodnutí o úpadku a vstupu do likvidace, které jsou zveřejňovány v obchodním rejstříku a v insolvenčním rejstříku, zásada materiální publicity se tedy uplatní v obchodním rejstříku, nikoliv v registru nebankovních poskytovatelů spotřebitelského úvěru a zprostředkovatelů spotřebitelského úvěru. Druhá výjimka ze zásady materiální publicity je stanovena pro údaje o zahraničních zprostředkovatelích spotřebitelského úvěru na bydlení.

K § 59:

Z registru bude Česká národní banka vydávat elektronické výpisy, které budou prokazovat stav evidovaný v registru k okamžiku, ke kterému bude výpis vytvořen. Žádost o elektronický výpis z registru nebude podléhat žádnému správnímu poplatku. Dosavadní osvědčení o zápisu do registru již nebudou vydávána, uvedená úprava se novelou zákona ruší.

K § 60:

Upravuje se procesní postup při nahlášení změn údajů zapsaných v registru. Změny těchto údajů se nahláší elektronicky bez zbytečného odkladu a připojí se k nim doklady prokazující oznámené skutečnosti. Podrobnosti stanoví prováděcí právní předpis. Česká národní banka je povinna zapsat změny do registru do 5 pracovních dnů ode dne nahlášení, pokud není povinna na základě nahlášených změn odejmout danému subjektu povolení k provozování činnosti.

5 Personální předpoklady k provozování činnosti

5.1 Odborná způsobilost

K § 61:

Náležitá odbornost osob sjednávajících spotřebitelský úvěr je důležitým předpokladem pro řádné poskytování služeb spotřebitelům. Představuje nástroj na pomezí obezřetnostní regulace a ochrany spotřebitele, který má zajišťovat, aby na finanční (zde úvěrový) trh a do konkrétních spotřebitelských vztahů vstupovaly pouze osoby dostatečně odborně způsobilé. Regulační systém odbornosti by měl představovat garanci určité minimální a objektivně prokazatelné úrovně získaných odborných znalostí jakožto i dovedností, a to u všech osob, které sjednávají úvěry se spotřebiteli. Tím by měl také přispívat ke kredibilitě osob poskytujících distribuční služby v oblasti úvěrování, a tedy i zvyšovat celkovou důvěru zákazníků k finančnímu trhu jako celku. Stávající úroveň odbornosti tuzemských nebankovních poskytovatelů a zprostředkovatelů spotřebitelských úvěrů jakožto i přepážkových zaměstnanců bank, družstevních záložen, platebních institucí a institucí elektronických peněz přitom nelze vzhledem ke zkušenostem, které Ministerstvo financí přímo či prostřednictvím nesouhlasných podnětů získává, hodnotit jako vyhovující. Lze zvažovat různé způsoby prokázání odbornosti – např. složením odborné zkoušky, nabytím určité praxe na finančním trhu, absolvováním odborného studia apod. Tyto způsoby je dále možné vzájemně kombinovat (např. zkouška plus praxe), resp. nahrazovat (např. zkouška nebo alespoň odborné studium). Povinná odborná zkouška je v současnosti zakotvena v úpravě distribuce penzijních produktů.

Vzhledem k současným problémům, které se v distribuci úvěrů zejména na nebankovním trhu, jehož aktéři operují na základě živnostenského listu, objevují, se zavádí zcela nový systém prokazování odbornostních požadavků nebankovních poskytovatelů spotřebitelských úvěrů i jejich zprostředkovatelů, jejich zaměstnanců a zaměstnanců ostatních osob oprávněných dle tohoto zákona a speciální právní úpravy poskytovat spotřebitelský úvěr (tedy bank, spořitelních a úvěrních družstev, platebních institucí a institucí elektronických peněz),

stanovených pro nabízení, poskytování a zprostředkování smluv, ve kterých se sjednává spotřebitelský úvěr. Ty se budou nově prokazovat výhradně dokladem o absolvování odborné zkoušky. Prokáže-li uchazeč své odborné předpoklady složením odborné zkoušky, měl by být k výkonu činnosti nabízení, poskytování či zprostředkování spotřebitelského úvěru objektivně způsobilý. Jiné stávající způsoby prokazování odbornosti, ať už v podobě doplňkových požadavků (na praxi) či alternativ (absolvováním odborného studia) tuto objektivitu značně relativizují, a pro prokázání odbornosti se tak již nově nepožadují. Tím samozřejmě není nijak dotčena možnost osoby odpovědné za výkon činnosti osoby jí podřízené (např. banky nebo její distribuční sítě), aby požadavek na adekvátní praxi uplatňovala v rámci své personální politiky, a zvyšovala tak úroveň svých služeb.

S ohledem na obtížnou věcnou i procesní aplikovatelnost zákona č. 179/2006 Sb., o uznávání výsledků dalšího vzdělávání, se navrhuje rozsah minimálních požadovaných odborných znalostí a dovedností upravit tímto zákonem. Podrobnější požadavky na znalosti a dovednosti jakožto i požadavky na formu odborné zkoušky budou stanoveny podle skupin odbornosti (tj. produktových oblastí, v nichž uchazeč zamýšlí vyvíjet činnost) v prováděcím právním předpise.

Všeobecné znalosti se budou ve všech případech prokazovat vysvědčením o maturitní zkoušce, nebo dokladem o dosažení vyššího vzdělání.

Prokazování odborné způsobilosti u právnických osob bude vždy závislé od konkrétního případu. Rozsah konkrétních osob, tedy počet členů statutárního orgánu případně počet osob ve vedoucích pozicích daného subjektu, které budou muset splňovat podmínky stanovené zákonem pro provozování činnosti, pak bude záviset především na struktuře dané právnické osoby, rozdělení jednotlivých činností a odpovědnosti za ně uvnitř právnické osoby. Obdobným způsobem se již nyní postupuje v dalších sektorech finančního trhu.

K § 62 až 67:

S ohledem na dosavadní zkušenosti s ověřováním odborné způsobilosti v sektoru pojišťovnictví i bankovníctví, které ukazují na silnou formálnost nezaručující kvalitu, stát deleguje zkušební systém na soukromoprávní subjekt a zřizuje tak, obdobně jako v případě pojišťovacích zprostředkovatelů a zprostředkovatelů penzijního spoření, nový subjekt, tzv. akreditovanou osobu, jež má výlučné oprávnění pořádat zkoušky zaměřené na prokázání odborné způsobilosti v oblasti úvěrování spotřebitele. Získání akreditace nebude nijak institucionálně omezené, pořádat odborné zkoušky bude moci každá osoba, a to jak právnická, tak fyzická, která splní zákonem stanovené požadavky; možné omezení dostupnosti licence akreditované osoby pouze na určité typy institucí (profesní asociace, vzdělávací zařízení) by bylo nedůvodně diskriminační a zřejmě by bylo naplňováno pouze formálně. Činnost akreditované osoby bude moci vykonávat i poskytovatel spotřebitelského úvěru nebo zprostředkovatel, avšak v souladu s podmínkami stanovenými zákonem, na jehož základě získal oprávnění k činnosti poskytovatele nebo zprostředkovatele.

Náklady spojené s provozem tohoto systému ponesou plně subjekty na trhu. Vzhledem ke skutečnosti, že již dnes některé banky, resp. jejich distribuční sítě fakticky fungují jako akreditované osoby, tj. mají určitým způsobem upraven proces vzdělávání a školení svých zaměstnanců resp. obchodníků, očekávají se dodatečné náklady na implementaci a provoz nového systému relativně nevýznamné a vzhledem k jeho potenciálním přínosům se jeví jako účelné. Vlastní cenu odborné zkoušky vykonané u budoucí akreditované osoby lze v tuto chvíli předjímat pouze řádově (tj. ve výši cca několika tisíc Kč). Lze totiž očekávat, že se bude lišit např. v závislosti na rozsahu a obsahu vykonané zkoušky (nad rámec minimálního požadovaného standardu), na renomé zkušebny apod.

K § 68 a 69:

Zákon dále stanoví, v jakých případech akreditace zaniká a v jakých případech ji Česká národní banka akreditované osobě odejme. Vedle vlastní žádosti akreditované osoby Česká národní banka akreditaci odejme v případech, kdy akreditovaná osoba přestala splňovat podmínky stanovené zákonem pro udělení akreditace, kdy závažným způsobem nebo opakovaně porušila povinnosti stanovené zákonem, anebo pokud jí byla udělena akreditace na základě nepravdivých nebo zavádějících údajů.

K § 70 a 71:

Stanoví se základní pravidla týkající se složení odborné zkoušky, jako je minimální počet členů zkušební komise, včasné zveřejnění termínů konání odborné zkoušky včetně počtu míst, úplaty za tuto zkoušku a zkouškového řádu na internetu. Požadavky na zkouškový řád a požadavky na průběh, formu, rozsah a způsob hodnocení odborné zkoušky stanoví prováděcí právní předpis.

O výsledku odborné zkoušky je akreditovaná osoba povinna zkoušeného informovat bez zbytečného odkladu a v případě jejího úspěšného složení je také povinna vydat zkoušenému osvědčení o absolvování odborné zkoušky se stanovenými údaji. Osvědčení je platné po dobu 5 let od vykonání odborné zkoušky, každý poskytovatel, zprostředkovatel nebo jejich zaměstnanec, který bude chtít vykonávat svou činnost kontinuálně, bude povinen si svou odbornost pravidelně obnovovat, resp. skládat odbornou zkoušku každých 5 let. V opačném případě přestane splňovat jednu z podmínek stanovených zákonem pro výkon této činnosti a budou mu, nebo jemu nadřizenému, hrozit odpovídající sankce.

K § 72:

S ohledem na zajištění řádného výkonu dohledu nad činností akreditovaných osob a celým systémem ověřování odbornosti, resp. i nad plněním podmínky odborné způsobilosti povinnými osobami, se akreditovaným osobám stanoví povinnost uchovávat po zákonem stanovenou dobu dokumenty týkající se provádění odborných zkoušek.

5.2 Důvěryhodnost**K § 73:**

Podmínku důvěryhodnosti musí splňovat všechny osoby přímo jednající se spotřebitelem, je tedy třeba jasně určit okamžik, ke kterému se bude splnění této podmínky zkoumat. U nebankovních poskytovatelů spotřebitelského úvěru a jeho zprostředkovatelů je tímto okamžikem podání žádosti o udělení oprávnění k činnosti, resp. oznámení v případě vázaného zástupce, u zaměstnanců pak den zahájení činnosti, ke které se daná podmínka váže. Podmínku důvěryhodnosti je nutné samozřejmě splňovat po celou dobu výkonu činnosti, tudíž se její splnění posuzuje i k jakémukoliv následujícímu okamžiku, což nyní zákona staví na jisto.

Nově se bude posuzovat i tzv. dobrá pověst osoby, tedy její dosavadní zkušenosti a působení v dané profesi, ale i mimo ni. Ověření důvěryhodnosti u zastoupeného se předpokládá mj. také (tak jak je to obvyklé i v jiných sektorech) např. čestným prohlášením.

K § 74:

Podmínku důvěryhodnosti musí splňovat všechny osoby přímo jednající se spotřebitelem, je tedy třeba jasně určit okamžik, ke kterému se bude splnění této podmínky zkoumat. U nebankovních poskytovatelů spotřebitelského úvěru a jeho zprostředkovatelů je tímto

okamžikem podání žádosti o udělení oprávnění k činnosti, resp. oznámení v případě vázaného zástupce, u zaměstnanců pak den zahájení činnosti, ke které se daná podmínka váže. Podmínku důvěryhodnosti je nutné samozřejmě splňovat po celou dobu výkonu činnosti, tudíž se její splnění posuzuje i k jakémukoliv následujícímu okamžiku, což nyní zákon staví na jisto.

Nově se bude posuzovat i tzv. dobrá pověst osoby, tedy její dosavadní zkušenosti a působení v dané profesi, ale i mimo ni. Ověření důvěryhodnosti u zastoupeného se předpokládá mj. také (tak jak je to obvyklé i v jiných sektorech) např. čestným prohlášením.

K § 75:

Stanoví se rozhodný okamžik, od něhož se odvíjí lhůty pro posuzování důvěryhodnosti. Pro účely posuzování důvěryhodnosti zaměstnanců poskytovatele nebo zprostředkovatele se stanoví v rámci přechodných ustanovení (§ 180), že rozhodným okamžikem je u zaměstnanců, kteří svoji činnost podle tohoto zákona vykonávali již přede dnem jeho nabytí účinnosti, den nabytí účinnosti tohoto zákona, nikoli den zahájení jejich činnosti.

6 Pravidla jednání

6.1 Základní ustanovení

K § 76:

Stanoví se požadavek, aby poskytovatel a zprostředkovatel vykonával svou činnost s odbornou péčí. Veškeré jednání osob podnikajících na finančním trhu by mělo být založeno na zásadě odborné péče jakožto souhrnu profesionálních standardů (zásad lege artis), které vyplývají z obecné právní úpravy (§ 5 OZ). Zásada jednání s odbornou péčí musí být dodržena vždy, aby určité jednání poskytovatele nebo zprostředkovatele mohlo být shledáno jako konformní s požadavky zákona.

K § 77:

V souladu s příslušnými směnicemi se stanoví požadavky na jednání poskytovatele a zprostředkovatele se spotřebitelem. Povinnost jednat čestně vychází z § 4, 5 a 6 zákona o ochraně spotřebitele, povinnost zohledňovat práva a zájmy spotřebitele vyplývá přímo ze směrnice MCD. Součástí této povinnosti je i v odstavci 2 uvedená povinnost, aby jednající osoba jasně rozlišila, zda jedná jménem poskytovatele, samostatného zprostředkovatele nebo vázaného zástupce. Vázaný zástupce pak musí uvést, jakou osobu zastupuje, s rozlišením, zda zastupuje poskytovatele nebo samostatného zprostředkovatele.

K § 78:

Ustanovení stanoví obecná pravidla, kterými se musí řídit komunikace poskytovatele a zprostředkovatele se spotřebitelem. Povinnost zřetelné komunikace mj. znamená, že zákonem požadované informace musí být jasně čitelné nebo slyšitelné.

K § 79:

Povinnost uchovávat dokumenty a záznamy (v písemné nebo elektronické podobě, podobu zákon neurčuje) je důležitá jak pro výkon dohledu nad poskytovateli, tak pro případné spory se spotřebiteli. Lhůty jsou stanoveny jednak v souladu s objektivní promlčecí dobou, jednak v souladu se zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Jednoletá lhůta pro případ, kdy byla žádost spotřebitele o poskytnutí úvěru

zamítnuta je v souladu s praxí, kdy je spotřebitel po tuto dobu evidován v registru dlužníků, ač mu žádný úvěr poskytnut nebyl.

K § 80:

Zakazují se pobídky (finančního i nefinančního charakteru), které mohou vést k porušování zákona ze strany poskytovatele, zprostředkovatele, jejich zaměstnanců či vázaných zástupců. Záměrem není přebudování systémů odměňování, ale zabránit praktikám, které vedou k poškozování spotřebitelů. Pobídky, které k tomuto porušování zákona nevedou, jsou dovoleny.

K § 81:

V případě tzv. „nezávislého“ samostatného zprostředkovatele, který vykonává svoji činnost na principu jednání jménem a na účet spotřebitelů, nesmí takový zprostředkovatel pobírat současně odměnu od poskytovatelů, jejichž produkty spotřebiteli zprostředkovává. Nejde o individuální vztah zprostředkovatele a spotřebitele na základě jedné smlouvy, ale princip fungování daného zprostředkovatele.

Ustanovení nezakazuje, aby v případě, kdy zprostředkovatel jedná jménem a na účet poskytovatele, od něhož pobírá i odměnu, neinkasoval odměnu též od spotřebitele, pokud to není v rozporu se smlouvou a samozřejmě za předpokladu, že takovou odměnu oznámí poskytovateli pro účely výpočtu RPSN v souladu s § 94 odst. 2.

K § 82:

V souladu se směrnicí MCD je použití pojmu „nezávislý“ vyhrazeno pouze pro samostatného zprostředkovatele, který jedná výlučně jménem a na účet spotřebitelů, od nichž pobírá i odměnu. Pojem „nezávislý“ a výrazy od něj odvozené nesmí používat ani poskytovatel a jeho vázaný zástupce, ani samostatný zprostředkovatel, který jedná též jménem a na účet poskytovatelů.

K § 83:

Ustanovení má za cíl zabránění tvorby struktur multi-level marketingu při distribuci spotřebitelského úvěru.

K § 84:

S ohledem na nejrůznější praktiky na trhu úvěrů pro spotřebitele, které se často pohybují na hranici trestní odpovědnosti, se výrazně omezují možnosti zprostředkovatelů a poskytovatelů žádat po spotřebiteli platby před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru. Povoleno je žádat zaplacení pouze odůvodněných a smysluplně vynaložených nákladů, které je poskytovatel nebo zprostředkovatel nucen vynaložit bez ohledu na to, zda bude smlouva se spotřebitelem nakonec uzavřena.

S ohledem na stávající praxi, kdy spotřebitel žádající hypoteční úvěr žádá u několika úvěrových institucí, z nichž každá po něm požaduje zaplacení nákladů na ocenění nemovitosti, aniž by poté spotřebitel toto ocenění obdržel, se stanoví povinnost vydat provedené a zaplacené ocenění do rukou spotřebitele.

6.2 Analýza potřeb spotřebitele a posouzení úvěruschopnosti

K § 85:

V souladu se směrnicí MCD se stanoví, že poskytovatel a zprostředkovatel musí spotřebitele informovat, jaké údaje od spotřebitele potřebuje za účelem poskytnutí rady a posouzení jeho úvěruschopnosti. Spotřebitel musí být informován, že pokud požadované údaje nedodá, úvěr mu nebude moci poskytovatel poskytnout s ohledem na nemožnost provedení posouzení úvěruschopnosti.

Poskytovatel je oprávněn po spotřebiteli žádat vysvětlení nebo případné doplnění údajů za účelem posouzení úvěruschopnosti. Údaje dodané spotřebitelem je poskytovatel a zprostředkovatel povinen náležitě ověřit. Míra ověření je na zvážení jednající osoby tak, aby dostála povinnosti jednat s odbornou péčí.

K § 86:

Pro distribuci úvěru na bydlení se stanoví povinné poskytování rady ohledně výběru vhodného produktu spotřebitelského úvěru na bydlení na základě individuálně provedené analýzy situace a potřeb spotřebitele. Spotřebitel musí obdržet záznam o poskytnuté radě s předepsanými náležitostmi. Výjimku z povinnosti poradenství při distribuci úvěrů na bydlení tvoří případy, kdy je úvěr poskytován v režimu execution only, tj. kdy spotřebitel prohlásí, že nabídku na poskytnutí rady výslovně odmítá.

K § 87:

Poskytovatel je povinen posoudit úvěruschopnost spotřebitele s odbornou péčí. Posouzení úvěruschopnosti přitom směřuje ke schopnosti spotřebitele pravidelně sjednaný spotřebitelský úvěr splácet, a to s důrazem na příjmy a výdaje spotřebitele. Věřitel je při posouzení úvěruschopnosti povinen vzít v potaz jak stávající situaci klienta, zejména jeho příjmy i výdaje, tak i skutečnosti, které lze na základě informací dostupných v době před uzavřením smlouvy s vysokou mírou pravděpodobnosti očekávat (např. předpokládaný příjem z projednávaného dědického řízení, prodeje nemovitosti, auta, pojistného plnění atp.). Důraz při posouzení úvěruschopnosti je přitom kladen na poměr mezi příjmy a výdaji spotřebitele a na posouzení toho, zda spotřebiteli zbude po vynaložení běžných výdajů měsíčně taková částka, jaká je potřeba pro splácení úvěru.

Povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele se nevztahuje pouze na poskytnutí nového úvěru, ale též na významné navýšení celkové výše stávajícího spotřebitelského úvěru. Lze mít za to, že o významné navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru jde zejména tehdy, není-li spotřebitel schopen splácet novou výši splátky spotřebitelského úvěru, aniž by se jeho příjmy snížily nebo výdaje s výjimkou výdajů na splácení spotřebitelského úvěru zvýšily.

Při získávání relevantních informací za účelem posouzení úvěruschopnosti spotřebitele věřitel vychází především z informací dodaných spotřebitelem a další informace získává při respektování principu přiměřenosti nejvýše v rozsahu nezbytně nutném pro splnění této své povinnosti při maximálním respektování spotřebitelových práv na ochranu jeho osobních údajů.

Aby povinnost posuzovat zejména příjmy a výdaje spotřebitele nebyla v některých okrajových případech na újmu spotřebitele, a současně, aby výjimku nebylo možno zneužít, stanoví se, že při posouzení úvěruschopnosti lze zohlednit i hodnotu majetku spotřebitele, pokud smlouva o spotřebitelském úvěru stanoví, že spotřebitelský úvěr má být úplně nebo částečně splacen prodejem majetku spotřebitele, nikoli pravidelnými splátkami. Jedná se zejména o případy překlenovacích úvěrů, kdy si spotřebitel kupuje jednu nemovitost, kterou

hodlá splatit prodejem nemovitosti jiné, nebo zvláštní druhy úvěrů tzv. equity release, kdy spotřebitel obdrží určitou platbu nebo rentu oproti budoucímu zisku poskytovatele z prodeje jeho nemovitosti.

Stanoví se najisto, že věřitel smí poskytnout spotřebiteli spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud výsledek posouzení úvěruschopnosti napovídá, že spotřebitel bude schopen spotřebitelský úvěr splácet. Jedná se o posílení principu zodpovědného úvěrování a posílení ochrany spotřebitele před praktikami vyskytujícími se na úvěrovém trhu, kdy jsou úvěry poskytovány nikoli s cílem jejich splacení, nýbrž s cílem dosáhnout zisku realizací zajištění poskytnutého spotřebitelem, přičemž věřitel předem počítá s možností, že dlužník nebude pravděpodobně schopen poskytnutý úvěr splácet. Při posuzování budoucí schopnosti spotřebitele splácet úvěr se vychází ze stávajícího stavu a presumpce jeho zachování do budoucnosti. Budoucí změny, které jsou již věřiteli známy, je však nutno vzít při posouzení v úvahu (např. když se spotřebitel již nachází ve výpovědní lhůtě z pracovního poměru). Nejde však přitom o získání stoprocentní jistoty, že úvěr bude v budoucnu splacen, neboť není např. možno s jistotou vyloučit, že spotřebitel obdrží výpověď z pracovního poměru či dlouhodobě onemocní.

K § 88:

Druhá varianta pak počítá s neplatností smlouvy o spotřebitelském úvěru, avšak s ohledem na to, aby tato neplatnost neuvrhla spotřebitele do ještě větších problémů, stanoví, že spotřebitel splácí jistinu poskytnutého spotřebitelského úvěru dle svých možností. K prodlení spotřebitele a k sankčnímu navýšení plateb tak nemůže dojít.

K § 89:

Stanoví se pravidla sdílení informací o dlužnících pomocí databází sloužících k ověřování bonity a důvěryhodnosti spotřebitelů a to obdobně, jako je upraveno sdílení informací o klientech bank. Ke sdílení informací není nutný souhlas spotřebitele, poskytovatel sdílením informací plní svoji zákonnou povinnost - jednat s odbornou péčí a obzvláště s odbornou péčí posuzovat úvěruschopnost spotřebitele.

Pravidla přístupu k databázím odpovídají požadavkům směrnic CCD a MCD, kdy druhá jmenovaná stanoví výslovně požadavek, aby přístup k databázi nebyl podmíněn licencí úvěrové instituce.

K § 90:

V souladu s požadavky obou transponovaných směrnic se stanoví povinnost poskytovatele informovat spotřebitele, pokud je poskytnutí úvěru ze strany poskytovatele zamítnuto a o důvodech tohoto rozhodnutí, pokud jimi jsou automatizované zpracování údajů nebo vyhledávání v databázi.

6.3 Informační povinnosti vůči spotřebiteli

6.3.1 Obecná ustanovení

K § 91:

Stanoví se, že informace požadované tímto zákonem se poskytují bezplatně, v listinné podobě nebo na jiném nosiči dat, pokud zákon nestanoví jinak (jako například u sjednávání spotřebitelského úvěru telekomunikačními prostředky).

K § 92:

Povinné náležitosti reklamy reflektují požadavky obou transponovaných směrnic, přičemž je využívána diskrece, která umožňuje nepožadovat reprezentativní příklad tam, kde je povinně poskytováno RPSN, pokud není současně poskytován jiný údaj o nákladech spotřebitelského úvěru. Za účelem zabránění matení spotřebitele údaji o nejnižším dosažitelném RPSN (které je pro běžného spotřebitele nedosažitelné), se zavádí povinnost informovat o nejvyšším nabízeném RPSN.

K § 93:

Zákon v souladu se směrnicí MCD, avšak i pro spotřebitelské úvěry jiné než na bydlení, požaduje po poskytovateli a jeho vázaném zástupci zpřístupnění některých základních informací týkajících se nabídky spotřebitelského úvěru. Pokud zákon hovoří o trvalém zpřístupnění, je tím myšlena doba, po kterou jsou dané údaje platné. Zákon nepožaduje po poskytovateli uvádění informací po produktech, které již nejsou v jeho nabídce. Zpřístupněním informací je myšleno jejich uvedení na internetových stránkách poskytovatele, nebo zpřístupnění formou letáků, které si může spotřebitel vzít v otvírací době v sídle poskytovatele nebo v jeho pobočce.

Pokud zákon požaduje informace po typu dostupné výpůjční úrokové sazby, uvede věřitel, zda jde o sazbu pevnou, pohyblivou nebo kombinovanou.

Písmeno p) míří na zvláštní druhy úvěrů, kde spotřebitel splácí na základě smluvních podmínek především úrok, zatímco jistinu spotřebitelského úvěru splácí částečně, případně ji nesplácí vůbec. Podmínky takového spotřebitelského úvěru mohou například určovat, že namísto splácení jistiny spotřebitelského úvěru spotřebitel částku požadovanou smlouvou vkládá na jiný finanční produkt (investice, spoření), nebo že jistina spotřebitelského úvěru bude splacena prodejem majetku spotřebitele, jak předvídá směrnice MCD v čl. 3 odst. 2 písm. a).

K § 94:

Specifické informační povinnosti vůči spotřebiteli dané směrnicí MCD má i zprostředkovatel spotřebitelského úvěru, který je povinen při prvním kontaktu se spotřebitelem sdělit, zda je samostatným zprostředkovatelem nebo vázaným zástupcem, v případě vázaného zástupce musí uvést i koho zastupuje.

6.3.2 Předsmluvní informace**K § 95 až 101:**

Věřiteli, resp. zprostředkovateli, spotřebitelského úvěru se v tomto ustanovení ukládá povinnost poskytnout spotřebiteli v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy minimální objem relevantních informací, přičemž veškeré tyto informace musí být stejně výrazné. Jejich základní výčet je uveden v § 96, v § 97-98 jsou uvedeny výčty informací pro některé druhy spotřebitelského úvěru. Informace se podávají prostřednictvím formulářů uvedených v přílohách zákona.

Poskytnutí informací prostřednictvím formuláře je opět významným prvkem z hlediska ochrany spotřebitele, neboť jejich prostřednictvím se spotřebitel v jednotlivých nabídkách snadno orientuje a též jednoduchým způsobem tyto nabídky porovnává.

Důvodem zavádění povinnosti poskytovat spotřebiteli minimální objem informací již ve fázi předsmluvních jednání je obecně nízká míra znalostí spotřebitelů v dané oblasti.

Platí, že jiné informace než ty, které jsou uvedeny v § 96-99, je věřitel povinen pro názornost poskytnout v samostatném dokumentu. Jedná se o významné ustanovení z hlediska ochrany spotřebitele, neboť brání tomu, aby v záplavě nepodstatných informací uváděl věřitel drobným a nevýrazným způsobem informace zásadní a podstatné pro jeho rozhodování.

Předsmluvní informační povinnosti jsou dány v maximální harmonizaci směrnicemi CCD a MCD, stejně jako povinnost tyto informace vysvětlit. Primárně je povinný informace poskytnout a vysvětlit poskytovatel, za účelem zamezení zkrácení spotřebitele na jeho právech je povinnost stanovena ve stejném rozsahu pro zprostředkovatele. Povinnost poskytovatele však může být splněna zprostředkovatelem a naopak, aby spotřebitel nemusel v případě zprostředkování spotřebitelského úvěru obdržet stejné informace duplicitně. Vzhledem k tomu, že ve směrnici MCD nejsou předsmluvní informační povinnosti uvedeny formou jejich výčtu jako ve směrnici CCD, odkazuje § 96 odst. 2 na přílohu zákona, obsahující formulář ESIP. Zatímco instrukce k vyplnění formuláře SECCI podle směrnice CCD jsou uvedeny v rámci výčtu předsmluvních infopovinností v § 96 odst. 1, instrukce pro vyplnění formuláře ESIP podle směrnice MCD jsou uvedeny přímo v tomto formuláři.

Ačkoli je umožněno sjednávat spotřebitelský úvěr pomocí prostředků komunikace na dálku a z toho důvodu je možno některé informace poskytnout telefonicky místo v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat, je nutno mít na paměti, že spotřebitelský úvěr lze sjednat (uzavřít) pouze písemně, tedy nikoli po telefonu.

V odstavci 5 se věřiteli ukládá povinnost poskytnout spotřebiteli náležité vysvětlení (především jednotlivých předsmluvních informací, nabízeného spotřebitelského úvěru, důsledků prodloužení apod.), a to v takovém rozsahu a způsobem, aby spotřebitel byl schopen posoudit, zda navrhovaná smlouva odpovídá jeho potřebám a finančním možnostem a jaké jsou důsledky prodloužení.

V odstavci 6 se stanoví povinnost pro zprostředkovatele poskytnout spotřebiteli v dostatečném předstihu před uzavřením smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, informace ve stejném rozsahu, v jakém je povinen poskytnout je věřitel. Spotřebitel nesmí být nijak zkrácen na svých právech ani v případě, kdy je spotřebitelský úvěr sjednáván prostřednictvím zprostředkovatele, přičemž znalost základních informací o nabízeném produktu je pro rozhodování spotřebitele klíčová.

Z povinnosti poskytovat uvedené informace je vyňat prodávající nebo poskytovatel služeb jednající jako zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru, neboť informační povinnost musí primárně spočívat na poskytovateli spotřebitelského úvěru.

6.3.3 Informace během trvání závazku

K § 102:

Stanoví se průběžné informační povinnosti poskytovatele během trvání spotřebitelského úvěru.

K § 103:

Stanoví se povinnost věřitele informovat spotřebitele o změně výpůjční úrokové sazby v průběhu trvání spotřebitelského úvěru. Lhůta, v níž musí být spotřebitel informován o změně pevné výpůjční úrokové sazby u spotřebitelského úvěru na bydlení, je provázána s právem spotřebitele v této lhůtě spotřebitelský úvěr na bydlení předčasně zdarma splatit. S ohledem na dosavadní praxi neúměrně krátkých lhůt, při nichž bylo pro spotřebitele často obtížné reagovat na většinou nepříznivé změny výpůjční úrokové sazby u spotřebitelských úvěrů na

bydlení, se stanoví lhůta tříměsíční, která by měla spotřebiteli poskytnout dostatek reakční doby a možnost zajistit si případné refinancování spotřebitelského úvěru na bydlení.

V případě, kdy je změna (zejména pohyblivé) výpůjční úrokové sazby závislá na změně referenční sazby nebo indexu, mohou se poskytovatel se spotřebitelem dohodnout, že údaje o výši výpůjční úrokové sazby budou poskytovány pravidelně a v přiměřeném intervalu namísto v přiměřeném předstihu před nabytím jejich účinnosti.

K § 104:

Stanoví se informační povinnost za trvání smlouvy o spotřebitelském úvěru v cizí měně. S ohledem na dikci směrnice MCD, která hovoří o odchýlení se některých hodnot od hodnoty vypočtené v měně příslušného členského státu (dle výkladu Evropské komise měně členského státu, který směrnici transponuje), se v zákoně hovoří o odchýlení se od hodnoty vypočtené v korunách českých. Pokud je však spotřebitelský úvěr v cizí měně vyjádřen v korunách českých, kteroužto možnost směrnice MCD připouští, ustanovení není aplikovatelné.

7 Smlouva o spotřebitelském úvěru

7.1 Smlouva o spotřebitelském úvěru

K § 105:

Požadavek písemné formy smlouvy o spotřebitelském úvěru vyplývá z nutnosti nastolení právní jistoty v těchto smluvních vztazích a z nutnosti zajištění důkazů pro případné právní spory. Smlouvu o spotřebitelském úvěru nelze uzavřít telefonicky, neboť musí mít písemnou formu a musí obsahovat předepsané náležitosti.

K § 106:

K posílení právní jistoty přispívá rovněž povinnost poskytovatele nebo zprostředkovatele poskytnout spotřebiteli jedno vyhotovení smlouvy neprodleně po jejím uzavření, ale též povinnost poskytnout bezplatně návrh textu smlouvy v okamžiku, kdy je spotřebiteli předkládána tzv. závazná nabídka. S ohledem na terminologii občanského zákoníku však nelze používat pojem „nabídka“, zákon tedy hovoří o závazném návrhu smluvních podmínek, při jehož předložení poskytovatel spotřebiteli buďto nabídne (u spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení) nebo přímo poskytne (u spotřebitelského úvěru na bydlení) bezplatně návrh textu smlouvy, jejíž uzavření spotřebitel poptává, a který obsahuje nabízené smluvní podmínky. Toto ustanovení má reálně umožnit spotřebitelům, aby se řádně seznámili s veškerými náležitostmi smluvního vztahu, zvážili výhody a nevýhody a následně učinili informované a kvalifikované rozhodnutí. Smyslem tohoto ustanovení je zabránit v současné době mnohdy uplatňovaným praktikám, kdy spotřebitel uzavírá závazky, aniž by se předem mohl seznámit s jejich podmínkami a veškerými důsledky.

K § 107 a 108:

Informační povinnosti ve smlouvě o spotřebitelském úvěru jsou převzaty ze směrnice CCD a jejich aplikace je rozšířena i na úvěry na bydlení podle směrnice MCD, neboť není důvod, aby se obsahové náležitosti smlouvy lišily podle účelu spotřebitelského úvěru případně jeho zajištění.

Ačkoli je vhodnější, aby obsahové náležitosti smlouvy byly obsaženy ve smlouvě samotné, v některých případech, kdy poskytovatel preferuje stručnou a jasnou smlouvu, mohou být některé z obsahových náležitostí smlouvy uvedené nikoli ve smlouvě samé, ale ve

všeobecných smluvních podmínkách. To neplatí pro případ, kdy by náležitosti požadované § 108 byly součástí smluvních podmínek, zatímco smlouva samotná by převážně obsahovala údaje, které zákon nepožaduje. V takovém případě by byla smlouva pro spotřebitele matoucí, když zákonem požadované údaje by byly cíleně odsunuty do jiného dokumentu. V každém případě je nutno mít na paměti ustanovení § 105 odst. 2, tedy že ke smlouvě smí poskytovatel připojit jen takovou část obchodních podmínek, která se týká uzavírané smlouvy, aby byl spotřebitel schopen zákonem požadované informace nalézt.

K § 109:

Oproti „přečerpání“, které je ve smlouvě předpokládáno, se překročením rozumí faktické zpřístupnění peněžních prostředků, které přesahují aktuální zůstatek na platebním účtu spotřebitele. Pokud věřitel umožní takové překročení, je povinen spotřebitele informovat o nákladech, které mu vzniknou v důsledku tohoto překročení – tj. o úrokové sazbě, sankcích, poplatcích a úrocích z prodlení. Pokud takové překročení trvá déle než jeden měsíc, je věřitel povinen spotřebitele uvědomit o tomto překročení, poskytnout informaci o jeho výši, úrokové sazbě, a to včetně uvedení sankcí, poplatků nebo úroků z prodlení.

Ustanovení odstavce 4 stanoví další povinnosti v případě výrazného překročení. Výrazné překročení je třeba posuzovat individuálně vzhledem k okolnostem konkrétního případu. Překročení lze například poměřovat s výší sjednaného přečerpání, případně obvyklých kladných zůstatků na daném účtu předtím, než došlo k překročení.

K § 110:

Stanoví se obsahové náležitosti dohody, v níž poskytovatel odkládá spotřebiteli v důsledku jeho prodlení platbu, pokud smluvní ujednání jsou ve svém souhrnu pro spotřebitele alespoň stejně výhodná jako v původní smlouvě o spotřebitelském úvěru. Pokud tato smluvní ujednání ve svém souhrnu jsou méně výhodná než původní smluvní ujednání, musí smlouva obsahovat náležitosti podle § 108.

K § 111:

Důsledky porušení povinností týkajících se uzavření smlouvy o spotřebitelském úvěru jsou oproti dřívější právní úpravě zmírněny. Poskytovatel nadále ztrácí právo na úplaty sjednané ve smlouvě (včetně úplat sankčních), přičemž jeho odměna je nahrazena repo sazbou České národní banky, oproti dřívější sazbě diskontní jde o sazbu, za kterou si banky půjčují peněžní prostředky od České národní banky. Sankce je navíc účinná od okamžiku, kdy spotřebitel závadu ve smlouvě uplatní u věřitele (tedy i osoby, která od poskytovatele pohledávku za spotřebitelem ze smlouvy o spotřebitelském úvěru nabyla), tedy ex nunc, nikoli jako dříve ex tunc. Poskytovatel tedy nebude nucen vrátet zpětně spotřebitelem již zaplacené úroky, jiné platby, například poplatky za uzavření smlouvy nebo za zprostředkování spotřebitelského úvěru však vrátet bude muset, neboť k jejich sjednání ve smlouvě se nepřihlíží. Sankce nadále platí na jakékoli neuvedené náležitosti smlouvy, neboť ve svém důsledku je v prosazování zákonných požadavků mnohem účinnější než sankce správní, které může uložit orgán dohledu.

K § 112:

S ohledem na potřeby trhu úvěrů na bydlení bylo přikročeno u úvěrů na bydlení nikoli k aplikaci 14-ti denní lhůty pro odstoupení od smlouvy, jako je tomu u spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení, ale k aplikaci lhůty na rozmyšlenou, neboť v případě aplikace lhůty na odstoupení od smlouvy by buďto docházelo v případě odstoupení od smlouvy k velkým komplikacím (zpětným převodům v katastru nemovitostí, rušení zápisu zástavního práva

apod.) nebo by bylo nutno omezit čerpání spotřebitelského úvěru na bydlení až na dobu po uplynutí lhůty na odstoupení od smlouvy.

S ohledem na pojmosloví občanského zákoníku a praxi uzavírání smlouvy o spotřebitelském úvěru na bydlení, kdy smlouvu nejprve podepisuje spotřebitel, který tak činí z pohledu občanského zákoníku závaznou nabídku věřiteli, nelze používat pojem „nabídka“, místo něhož je používáno sousloví „závazný návrh smluvních podmínek“.

7.2 Některé smluvní podmínky

K § 113:

Právo spotřebitele na předčasné splacení spotřebitelského úvěru bývá v praxi omezeno praxí věřitelů, kteří v prvních letech splácení účtují spotřebiteli pouze náklady úvěru a spotřebitel tak nesplácí vůbec, nebo jen minimálně, jistinu spotřebitelského úvěru. Z tohoto důvodu se stanoví, že použitý způsob umořování jistiny spotřebitelského úvěru nebo placení jeho nákladů nesmí spotřebitele omezit v uplatnění práva na předčasné splacení spotřebitelského úvěru. Toto ustanovení by se nemělo dotýkat běžného anuitního splácení, kdy dle výše úvěru a délky splatnosti může docházet k tomu, že poměr splátky jistiny úvěrů oproti jeho nákladům je v prvních letech splácení minimální, avšak mělo by postihovat praxi, kdy jsou spotřebiteli účtovány vysoké počáteční poplatky, které při předčasném splacení nejsou spotřebiteli vráceny (např. provize zprostředkovatele).

K § 114:

Ve vztazích ze spotřebitelského úvěru se zakazuje užít směnku nebo šek. Výjimka je činěna pro spotřebitelské úvěry na bydlení, kde je užití směnky odůvodněné po přechodnou dobu, kdy není možné úvěr zajistit zástavním právem k nemovitosti. Jde o případy, jako je např. financování koupě družstevního bytu před jeho převodem do vlastnictví. Z důvodu ochrany spotřebitele před praktikami souvisejícími s užitím směnky ve vztazích ze spotřebitelského úvěru, kdy je směnka záhy po jejím vystavení převedena na třetí osobu a spotřebitel je v důsledku nucen zaplatit spotřebitelský úvěr dvakrát, je povoleno užít pouze směnku, kterou nelze indosovat. Jakmile je spotřebitelský úvěr zajištěn zástavním právem k nemovitosti, je věřitel směnku nebo šek povinen spotřebiteli neprodleně vrátit.

K § 115:

Zajištění spotřebitelského úvěru musí být úměrné hodnotě zajišťované pohledávky. Jedná se o reakci na praktiky poškozující spotřebitele, kdy věřitelé na dlužnících požadují zajištění ve výši, která bývá ve výrazném nepoměru k hodnotě zajišťované pohledávky. Ochrana poskytovaná dlužníkům zákonem č. 120/2001 Sb., exekuční řád, není v těchto případech dostačující, zejména s ohledem na závěrečnou fázi vymáhání dluhu, které se týká. Věřitelé v takových případech často vědomě porušují princip zodpovědného úvěrování a při půjčování peněz oproti zástavě spoléhají na výnos z prodeje zástavy při vědomí, že dlužník úvěr nebude schopen splácet. Jde o zabránění nejvýraznějším excesům na trhu s úvěry, nikoli o vyloučení možnosti zajištění pohledávky např. zřízením zástavního práva k nemovitosti u neúčelových hypotečních úvěrů, kdy hodnota nemovitosti poskytnuté jako zajištění již v okamžiku poskytnutí úvěru podstatně převyšuje výši poskytnutého úvěru, za předpokladu, že bude dodržena zásada zodpovědného úvěrování dle § 87 odst. 1 a věřitel se nebude primárně spoléhat na očekávanou realizaci zajištění s ohledem na vysokou pravděpodobnost neschopnosti spotřebitele splácet spotřebitelský úvěr. V souladu se systematickou občanského zákoníku, jakož i poznatky právní teorie, se pod pojem zajištění řadí též institut smluvních pokut.

Přiměřenost hodnoty zajištění úvěru se posuzuje k okamžiku poskytnutí úvěru, nikoli ke konci doby jeho splatnosti, kdy je zřejmé, že poměr mezi zajišťovanou částkou a hodnotou poskytovaného zajištění je jiný než v době poskytnutí úvěru. Stanoví se současně, že slouží-li jako zajištění pohledávky předmět, jehož pořízení je spotřebitelským úvěrem financováno, požadavek na úměrnost hodnoty zajištění a pohledávky neplatí.

Odstavec druhý pak stanoví požadavek, aby nemovitost sloužila k zajištění spotřebitelského úvěru pouze formou zástavního práva k nemovitosti. Zákaz dalšího zatížení nemovitosti není považován za zvláštní druh zajištění, ale za vedlejší ujednání k zajištění spotřebitelského úvěru.

K § 116:

Zakazuje se používání tzv. placených telefonních linek. Jedná se o reakci na neférové praktiky, kdy spotřebitel je při nabízení, sjednávání nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru odkázán či přesměrován na telefonní čísla, která jsou zpoplatněna vysokými sazbami tak, že hovory na ně skutečně stojí spotřebitele částky v tisících, někdy i desetitisících korun. Často jediným cílem použití těchto telefonních čísel s vyjádřenou cenou (cenu hovorného na tato čísla lze vyčíst z telefonního čísla samého), legislativně upravených v zákoně č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a prováděcí vyhlášce k tomuto zákonu, je od spotřebitele získat toto vysoké hovorné, nikoli mu pomoci se sjednáním spotřebitelského úvěru. Na škodu vzniklou spotřebiteli porušením tohoto ustanovení se použijí obecná ustanovení o náhradě škody.

K § 117:

Požaduje-li poskytovatel po spotřebiteli jako podmínku poskytnutí spotřebitelského úvěru uzavření smlouvy o jiné finanční službě, je taková podmínka jeho právem, avšak tento poskytovatel musí spotřebiteli umožnit svobodný výběr poskytovatele této jiné finanční služby. Zákaz vázaného prodeje je reakcí na praxi, kdy jsou spotřebitelům vnucovány předražené finanční služby, které přinášejí prospěch pouze poskytovatelům těchto služeb. Tam, kde je podmínění poskytnutí spotřebitelského úvěru uzavřením jiné služby (např. pojištění financované nemovitosti, financovaného automobilu či přímo pojištění úvěru) odůvodněno, nesmí poskytovatel zneužívat svého postavení a vnucovat spotřebiteli jím nabízený produkt a musí mu umožnit výběr ze služeb nabízených na trhu.

Ze zákazu vázaného prodeje jsou učiněny tři výjimky, první dvě pro platební nebo spořicí účty, kde u stavebního spoření je ze zákona nerozlučně spjata vedení spořicího účtu a poskytnutí úvěru, třetí výjimka je činěna pro účely financování vozidel, kde financující společnost potřebuje kontrolu nad kvalitou pojištění jí financovaného vozidla.

K § 118:

Ustanovení je transpozicí požadavku směrnice MCD na omezení rizika, které spotřebitel nese v důsledku sjednání spotřebitelského úvěru na bydlení v cizí měně. Věřitel zde má alternativní volbu: buďto umožnit měnovou konverzi, nebo přijmout jiné, blíže nedefinované opatření k omezení uvedeného rizika.

7.3 Některé podmínky zániku závazku ze smlouvy o spotřebitelském úvěru

K § 119:

Spotřebiteli se přiznává právo vyrovnat své závazky kdykoli před datem splatnosti. V takovém případě má rovněž právo na poměrné snížení celkových nákladů úvěru a nákladů za

zbývající dobu platnosti smlouvy. Věřitel má současně právo na náhradu účelně vynaložených nákladů přímo spojených s předčasným splacením úvěru (odškodnění). Výpočet odškodnění, na něž má věřitel právo, musí být průhledný a srozumitelný spotřebiteli již v předsmělní fázi a v každém případě v průběhu plnění úvěrové smlouvy.

Případy, kdy je odškodnění možné požadovat, se liší podle toho, zda jde o spotřebitelský úvěr na bydlení nebo jiný než na bydlení. Specificky jsou vyjmenovány případy, kdy není možné požadovat odškodnění za předčasné splacení. Jde o kombinaci směrnice (CCD) úpravy spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení a úpravy spotřebitelského úvěru na bydlení, která není směrnice MCD harmonizována (směrnice pouze stanoví právo spotřebitele, které může být členskými státy omezeno, podmíněno, včetně práva na odškodnění věřitele).

U spotřebitelského úvěru jiného než na bydlení se stanoví, že výše odškodnění nesmí přesáhnout 1 % předčasně splacené části celkové výše spotřebitelského úvěru, pokud doba mezi předčasným splacením a sjednaným koncem smluvního vztahu přesahuje jeden rok. Pokud je tato doba kratší, nesmí výše náhrady nákladů přesáhnout 0,5 % předčasně splacené části celkové výše spotřebitelského úvěru.

Současně se stanoví, že žádné odškodnění (u obou druhů spotřebitelského úvěru) nesmí přesáhnout částku úroku, kterou by spotřebitel zaplatil během doby od předčasného splacení do sjednaného konce smluvního vztahu.

Naproti tomu se ochrana, kterou poskytují ustanovení tohoto paragrafu, nevztahuje na případné šikanózní jednání ze strany spotřebitele. Je třeba respektovat též ustanovení § 8 občanského zákoníku, podle nějž zjevné zneužití práva nepoživá právní ochrany.

K § 120:

V souladu s některými dalšími eurokonformními předpisy, které řeší problematiku ochrany spotřebitele, je i zde dána spotřebiteli možnost od smlouvy odstoupit ve lhůtě 14 dnů od jejího uzavření bez sankcí a bez povinnosti zdůvodnění.

Jedná se o významný institut ochrany spotřebitele, který prohlubuje obecná ustanovení o právu na odstoupení od smlouvy. Přijetím zvláštního režimu pro odstoupení dojde k posílení ochrany spotřebitele především tím, že k jeho uplatnění již není zapotřebí splnění dalších podmínek, jak je tomu v případě odstoupení z důvodů předpokládaných v občanském zákoníku. Čtrnáctidenní lhůta má spotřebiteli umožnit plně si uvědomit svá práva a povinnosti plynoucí ze smlouvy, a poskytnout dostatek času pro porozumění, zvážení a ověření veškerých poskytnutých informací.

Neposkytnutí stanovených informací znamená natolik závažné porušení povinností ze strany věřitele, že zakládá právo spotřebitele odstoupit od smlouvy v prodloužené lhůtě.

Pokud spotřebitel uplatní toto své právo, má povinnost tak učinit před uplynutím lhůty, tj. nejpozději v poslední den lhůty, a to písemně, formou a postupem stanoveným v zákoně. Informace o podmínkách pro výkon tohoto práva jsou podstatnou náležitostí úvěrové smlouvy. Věřitel má po odstoupení od smlouvy nárok na splacení jistiny a úroku, který se vypočítá na základě dohodnuté úrokové sazby. Na druhou stranu věřitel nemá právo požadovat po spotřebiteli žádné jiné odškodnění s výjimkou odškodnění za případné nevratné poplatky zaplacené věřitelem orgánem veřejné správy. Takovými poplatky se rozumí například poplatky za ověření podpisů na smlouvách.

V případě, že je na smlouvě o spotřebitelském úvěru závislý další závazek např. ve formě doplňkové služby (typicky pojištění), zánikem smlouvy zanikají i další související závazky.

K § 121:

V případě smluv o vázaném spotřebitelském úvěru se jedná o smlouvy, kde poskytnutý úvěr slouží výhradně k financování smlouvy o dodání konkrétního zboží nebo poskytnutí konkrétních služeb. Smlouva o vázaném spotřebitelském úvěru je jednostranně závislá (§ 1727 občanského zákoníku) na smlouvě o dodání zboží nebo poskytnutí služby. V případě, že spotřebitel využije svého práva na odstoupení od smlouvy o dodání zboží nebo služby, a tudíž nedojde k plnění, na jehož úhradu byl spotřebitelský úvěr sjednán, zaniká tím též smlouva o vázaném spotřebitelském úvěru. O této skutečnosti je spotřebitel povinen věřitele informovat.

S uplatněním uvedených práv nesmí být spojováno navýšení nákladů na spotřebitelský úvěr, neboť uvedené důsledky byly vyvolány neplněním ze strany dodavatele nebo tím, že dodavatel neplnil řádně.

Účelem odstavce 3 poslední věty je zamezení problémům, které nastávaly při podomních prodejkách zboží a reklamních a prodejních zájezdech, kde v případě odstoupení od smlouvy o koupi zboží měl spotřebitel i nadále povinnost splácet úvěr, resp. vrátit poskytnuté peněžní prostředky věřiteli i přesto, že mu ze strany prodávajícího nebyla vrácena kupní cena.

Pokud je dodáno vadné zboží nebo poskytnuta vadná služba, má mít ve smyslu směrnice (článek 15 odst. 2) spotřebitel právo uplatnit prostředky nápravy i vůči věřiteli, pokud prostředky nápravy, které má vůči prodávajícímu nebo poskytovateli služby, již byly uplatněny, avšak nebyly uspokojeny. Pokud jde o rozsah a podmínky pro uplatnění těchto prostředků nápravy, byla možnost úpravy přenechána na členských státech.

Rozsah prostředků nápravy v našem právním řádu je již obecně dán příslušnými ustanoveními občanského zákoníku v závislosti na druhu smluvního typu – kupní smlouva, smlouva o dílo, přičemž může být rozšířen individuálními smluvními ujednáními. Nároky vyplývající z uplatnění odpovědnosti za vady se odvíjejí dále od charakteru zjištěné vady, tj. zda je vada odstranitelná nebo neodstranitelná. U vady odstranitelné přichází v úvahu oprava věci, výměna věci, případně lze připustit i slevu z kupní ceny, pokud vada nebrání v řádném užívání věci. V případě vady neodstranitelné se jedná o výměnu věci nebo odstoupení od smlouvy. Práva z odpovědnosti za vady se uplatňují u prodávajícího nebo u poskytovatele služby, pokud se však smluvní strany nedohodly na jiném způsobu.

Z pohledu transpozice je povinností zakotvit ve vnitrostátní právní úpravě pro spotřebitele prostředek (nebo prostředky) nápravy využitelný vůči věřiteli v případě, že dodavatel zboží nebo poskytovatel služeb nedostojí svým povinnostem ani po uplatnění příslušných prostředků nápravy.

Z veřejné diskuse lze dovodit preferenci uplatnění zákonných nároků (uplatnění odpovědnosti za vady výrobků) primárně u prodávajících či poskytovatelů služeb. Teprve po vyčerpání veškerých prostředků, včetně soudních, by bylo možné obrátit se na věřitele. Zcela jednoznačně je odmítána možnost, aby finanční instituce byly nuceny řešit reklamační či jiné spory. Tato činnost finančním institucím nepřísluší. Z toho důvodu zákon umožňuje spotřebiteli uplatňovat u věřitele pouze nároky na peněžité plnění.

Spotřebitel tak může vůči věřiteli, jako ručiteli pohledávky, uplatnit právo na peněžité plnění uznané prodávajícím resp. poskytovatelem služby, nebo takové právo, které je pravomocně přiznáno v soudním či rozhodčím řízení, přičemž prodávající nebo poskytovatel služby dobrovolně neplnili.

K § 122:

Předmětné ustanovení upravuje možnost ukončení spotřebitelského úvěru sjednaného na dobu neurčitou výpovědí. Garantuje tak smluvní volnost stran a jejich svobodné rozhodnutí o ukončení platnosti smlouvy uzavřené na dobu neurčitou s tím, že sjednaná výpovědní doba ze strany spotřebitele nesmí překročit jeden měsíc. V případě, že výpovědní doba nebyla sjednána, je výpověď spotřebitele účinná okamžitě, jakmile dojde věřiteli. Ze strany věřitele nesmí být výpovědní doba kratší než dva měsíce.

K § 123:

Pokud se na tom strany ve smlouvě dohodly, může věřitel z objektivních důvodů, to znamená z důvodů, které nejsou závislé na jeho vůli, ukončit právo spotřebitele na čerpání z úvěrové smlouvy na dobu neurčitou. Věřitel je však povinen uvědomit spotřebitele o tomto ukončení a jeho důvodech, nezakazuje-li to jiný právní předpis.

7.4 Postup poskytovatele při prodlení spotřebitele**K § 124:**

Cílem ustanovení je zamezení praktik, kdy poskytovatel vydělává nikoli na sjednané odměně, ale na sankcích spojených s (pečlivě propočítaným) prodlením spotřebitele. Toto prodlení se přitom nemusí týkat splácení spotřebitelského úvěru, na trhu spotřebitelských úvěrů existují poskytovatelé a zprostředkovatelé, kteří si účtují smluvní pokutu ve výši téměř celé jistiny úvěru i za jednodenní prodlení s dodáním určitého dokumentu (např. občanského průkazu).

Z tohoto důvodu se omezují poplatky účtované v případě prodlení spotřebitele s plněním jeho povinností na účelně vynaložené náklady, které musí poskytovatel doložit, ať již orgánu dohledu, nebo věcně a místně příslušnému soudu, pokud u něj tyto náklady uplatňuje. Pod dané ustanovení spadají jak poplatky za upomínky, tak náklady na vymáhání, nikoli však například náklady soudního řízení. Šikanozní vymáhání (např. posíláním několika drazích zpoplatněných upomínek denně) není právem chráněno, nadto účtované náklady budou vždy posuzovány z hlediska účelnosti a hospodárnosti.

S ohledem na to, že občanský zákoník umožňuje, pro vztahy ze spotřebitelského úvěru naprosto nevhodně, sjednání jakékoli výše úroků z prodlení (pokud nebudou shledány soudy jako nemravné), stanoví se odchýlně od občanského zákoníku, že úroky z prodlení se nesmí odchýlit od výše stanovené právním předpisem. Pro případy závazků ze spotřebitelského úvěru tak úprava stanovená v nařízení vlády 351/2013 Sb. není podpůrná, ale závazná.

Pokud věřitel vedle úroků z prodlení účtuje navíc smluvní pokutu, stanoví se jednak, že základem pro výpočet smluvní pokuty je hodnota dlužného plnění (nikoli celá jistina poskytnutého spotřebitelského úvěru, případně včetně v budoucnu splatných úroků a poplatků) a smluvní pokuta se omezuje na 0,1 % denně, pro případ prodlení s plněním nepeněžitě částky na 1 měsíční splátku spotřebitelského úvěru (nikoli denně).

Současně je celkovému souhrnu všech smluvních pokut stanoven strop ve výši 200 000 Kč. Věřitel má v případě prodlení dlužníka nárok na smluvní úrok, úrok z prodlení a účelně vynaložené náklady spojené s vymáháním dluhu. Tyto platby dostatečně kryjí možnou škodu věřitele vzniklou z prodlení dlužníka a způsobují citelné narůstání dluhu, pokud dlužník není rozesplatněn. Pokud by se k těmto částkám přičítala ještě smluvní pokuta, bylo by dlužníku efektivně znemožněno splatit dluh i prodejem nemovitosti, která byla poskytnuta jako zajištění úvěru, neboť jeho dluh by se během 1 roku zvětšil dvojnásobně. Taková úprava, která umožňuje nekonečný nárůst sankcí, v jejichž důsledku není dluh ze spotřebitelského

úvěru splacen ani po prodeji nemovitosti, není v zájmu ani spotřebitele, ani poskytovatele s výjimkou predátorských poskytovatelů. S ohledem na tento fakt je výši všech smluvních pokut stanoven absolutní, nepřekročitelný strop, nad jehož rámec věřiteli nevzniká nárok na další smluvní pokuty.

K § 125:

Účelem je zabránit predátorským praktikám při vymáhání dluhu a zajistit minimální standard shovívavosti věřitele při vymáhání spotřebitelského úvěru, zvláště tam, kde jde o úvěr zajištěný nemovitostí. Stanoví se minimální lhůta, kterou musí věřitel poskytnout spotřebiteli ke splacení, případně rozesplatnění dluhu, dříve než realizuje zajištění spotřebitelského úvěru na bydlení. Součinnost věřitele při prodeji zastavené nemovitosti spočívá zejména v jednání, které usnadní spotřebiteli prodej nemovitosti sloužící jako zajištění spotřebitelského úvěru na volném trhu mimo veřejnou dražbu, např. zrušení omezení převodu nemovitosti nebo zajištění výmazu práv zatěžujících nemovitost ve prospěch věřitele po jejím prodeji tak, aby tato práva ve prospěch věřitele nesnižovala možnosti spotřebitele nemovitost prodat na volném trhu mimo veřejnou dražbu a nesnižovala cenu takto prodávané nemovitosti.

K § 126:

Účelem je zabránit predátorským praktikám spočívajícím v okamžitém zesplatnění celého spotřebitelského úvěru při sebemenším prodlení spotřebitele, nadto zesplatnění nikoli poskytnutého úvěru, ale i v budoucnu splatné odměny (zisku) věřitele.

8 Smlouva o zprostředkování spotřebitelského úvěru

8.1 Smlouva o zprostředkování spotřebitelského úvěru

K § 127 až 129:

V reakci na neférové praktiky zprostředkovatelů působících na trhu spotřebitelských úvěrů se stanoví povinné náležitosti smlouvy, ve které se mezi spotřebitelem a zprostředkovatelem sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru. Nejedná se přitom o zvláštní smluvní typ, ale obdobně jako v případě samotné smlouvy, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, se jedná o režim, který dopadá na vztah mezi spotřebitelem a zprostředkovatelem, ať už je založen smlouvou příkazní, mandátní, smlouvou o zprostředkování apod. či jakoukoliv nepojmenovanou smlouvou. Toto ustanovení nijak neupravuje vztah mezi zprostředkovatelem a věřitelem.

Povinnými náležitostmi smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru, jsou písemná forma v zákoně uvedené informace s explicitním uvedením některých parametrů spotřebitelem poptávaného spotřebitelského úvěru. V případě, kdy odměnu zprostředkovatele platí přímo spotřebitel, musí být v této smlouvě obsaženo i ujednání o odměně zprostředkovatele. Sankcí za nedodržení povinných náležitostí formy je neplatnost této smlouvy. Dále se zavádí v zájmu ochrany spotřebitele povinnost zprostředkovatele poskytnout spotřebiteli jedno vyhotovení smlouvy v listinné podobě nebo na jiném trvalém nosiči dat.

Toto ustanovení nezakládá povinnost uzavírat samostatnou smlouvu, ve které se sjednává zprostředkování spotřebitelského úvěru v případech, kdy zprostředkovatel jedná jménem věřitele a přímo jménem věřitele uzavírá se spotřebitelem smlouvu, ve které se sjednává spotřebitelský úvěr, (např. prodávající nebo poskytovatel služby jednající jako zprostředkovatel vázaného spotřebitelského úvěru). Pokud by však i takovému

zprostředkovateli měl spotřebitel platit za jeho zprostředkovatelskou činnost odměnu, musí být taková odměna smluvně písemně sjednána.

8.2 Některé smluvní podmínky

K § 130:

Vzhledem ke zneužívání směnek a šeků, kterým věřitelé a zprostředkovatelé poškozují spotřebitele, vzhledem k rizikům, které z použití směnky nebo šeku vyplývají pro spotřebitele i tam, kde jich nebylo zneužito v jejich neprospěch, bylo přikročeno k zákazu použití směnky nebo šeku ke splacení nebo k zajištění splacení spotřebitelského úvěru. Za případnou škodu vzniklou spotřebiteli porušením tohoto ustanovení odpovídá společně a nerozdílně věřitel i zprostředkovatel spotřebitelského úvěru.

K § 131:

Zakazuje se používání tzv. placených telefonních linek. Jedná se o reakci na neférové praktiky, kdy spotřebitel je při nabízení, sjednávání nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru odkázán či přesměrován na telefonní čísla, která jsou zpoplatněna vysokými sazbami tak, že hovory na ně skutečně stojí spotřebitele částky v tisících, někdy i desetitisících korun. Často jediným cílem použití těchto telefonních čísel s vyjádřenou cenou (cenu hovorného na tato čísla lze vyčíst z telefonního čísla samého), legislativně upravených v zákoně č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a prováděcí vyhlášce k tomuto zákonu, je od spotřebitele získat toto vysoké hovorné, nikoli mu pomoci se sjednáním spotřebitelského úvěru. Na škodu vzniklou spotřebiteli porušením tohoto ustanovení se použijí obecná ustanovení o náhradě škody.

K § 132:

S ohledem na některé praktiky zprostředkovatelů, jejichž činnost mnohdy směřuje k zajištění provize za zprostředkování dalších finančních služeb např. životního pojištění, ač je hlavním předmětem smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru, staví se najisto, že uzavření smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru nelze podmiňovat uzavřením jiné smlouvy. Smlouva uzavřená v rozporu s tímto ustanovením je absolutně neplatná.

8.3 Některé podmínky zániku závazku ze smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru

K § 133:

Zavádí se právo spotřebitele odstoupit bez jakékoli sankce od smlouvy o zprostředkování spotřebitelského úvěru, pokud ve 14-ti denní lhůtě od uzavření této smlouvy nedošlo na jejím základě ke sjednání spotřebitelského úvěru. Takto formulované pravidlo by mělo chránit jak spotřebitele, vystaveného nekalým praktikám některých zprostředkovatelů, kteří jednájí s jediným úmyslem - zajistit sobě provizi a případně další platby od spotřebitele bez toho, že by jakkoli jednali v jeho zájmu, tak poctivé zprostředkovatele, kteří v zájmu spotřebitele poskytnutí spotřebitelského úvěru skutečně vyjednávají, a spotřebitel se pokusí vyhnout placení provize odstoupením od smlouvy. V zájmu právní jistoty obou stran se stanoví podmínky odstoupení i jeho důsledky včetně pravidla, že odstoupení od smlouvy má účinky ex tunc.

V zájmu právní jistoty se staví najisto, že v případě použití prostředků komunikace na dálku se použijí příslušná ustanovení občanského zákoníku upravující odstoupení od smlouvy o finančních službách uzavíraných na dálku.

8.4 Postup zprostředkovatele při prodlení spotřebitele

K § 134:

Účelem ustanovení je zamezení predátorských praktik, kdy zprostředkovatel vydělává nikoli na sjednané odměně za zprostředkování úvěru, ale na sankcích spojených s prodlením spotřebitele. Toto prodlení přitom nemusí být finančního charakteru, několikatisícové smluvní pokuty jsou některými zprostředkovateli účtovány i za zpoždění s dodáním občanského průkazu.

Z tohoto důvodu se omezují poplatky účtované v případě prodlení spotřebitele s plněním jeho povinností na účelně vynaložené náklady, které musí zprostředkovatel doložit, ať již orgánu dohledu, nebo věcně a místně příslušnému soudu, pokud u něj tyto náklady uplatňuje. Pod dané ustanovení spadají jak poplatky za upomínky, tak poplatky za vymáhání. Šikanozní vymáhání (např. posíláním několika zpoplatněných upomínek denně) není právem chráněno, nadto účtované náklady budou vždy posuzovány z hlediska účelnosti a hospodárnosti.

S ohledem na to, že občanský zákoník umožňuje, pro vztahy ze spotřebitelského úvěru naprosto nevhodně, sjednání jakékoli výše úroků z prodlení (pokud nebudou shledány soudy jako nemravné), stanoví se odchýlně od občanského zákoníku, že úroky z prodlení se nesmí odchýlit od výše stanovené právním předpisem. Pro případy závazků ze spotřebitelského úvěru tak úprava stanovená v nařízení vlády č. 351/2013 Sb. není podpůrná, ale závazná.

Pokud věřitel vedle úroků z prodlení účtuje navíc smluvní pokutu, stanoví se jednak, že základem pro výpočet smluvní pokuty je hodnota dlužného plnění (nikoli celá jistina poskytnutého spotřebitelského úvěru, případně včetně v budoucnu splatných úroků a poplatků) a smluvní pokuta se omezuje na 0,1 % denně, pro případ prodlení s plněním nepeněžitých povinností na 1 měsíční splátku spotřebitelského úvěru (nikoli denně).

Výše sankcí nesmí ve svém souhrnu přesáhnout výši provize zprostředkovatele za zprostředkování spotřebitelského úvěru. Za účelem zamezení zbytečného nárůstu sankcí pak zprostředkovatel musí případný dluh spotřebitele začít vymáhat do tří měsíců ode dne, kdy se spotřebitel dostal do prodlení.

9 Roční procentní sazba nákladů

K § 135 až 137:

Cílem právní úpravy je vytvoření fungujícího vnitřního trhu a zajištění vysokého stupně ochrany spotřebitelů v celém Společenství, což vyžaduje zajistit srovnatelnost informací týkajících se RPSN v rámci celého Společenství.

RPSN je možno považovat za jeden z nejpodstatnějších institutů sloužících k orientaci na úvěrovém trhu. RPSN vyjadřuje hodnotu všech závazků (čerpání, plateb a poplatků) budoucích nebo stávajících, dohodnutých mezi věřitelem a spotřebitelem. Vypočítává se podle matematického vzorce uvedeného v příloze č. 1. Jednou z položek, které se započítávají do RPSN, jsou náklady na vedení účtu zaznamenávajícího platební transakce a čerpání. Jedná se však jen o bezpodmínečně nutné náklady na vedení účtu.

Předmětné ustanovení jednoznačně vymezuje, jaké náklady lze a jaké nelze zahrnout, a jaké se použijí pro účely výpočtu. Při výpočtu se předpokládá, že smlouva zůstane platná po smluvenou dobu a že bude jak ze strany věřitele, tak ze strany spotřebitele plněna řádně a včas. Rovněž tak se předpokládá, že výpůjční úroková sazba a další poplatky zůstanou pevné ve vztahu k původní úrovni a budou se uplatňovat až do konce platnosti úvěrové smlouvy.

10 Dohled

10.1 Základní ustanovení

K § 138:

Orgánem dohledu je nově nade všemi poskytovateli a zprostředkovateli spotřebitelského úvěru Česká národní banka.

K § 139:

Vázaní zástupci budou podléhat dohledu v rámci kontroly jejich zastoupených.

K § 140:

Dohlížené osoby jsou povinny České národní bance při výkonu jejího dohledu poskytnout potřebnou součinnost, stejně jako osoby, které jsou podezřelé, že neoprávněně provozují činnost podle tohoto zákona.

K § 141:

Popisují se podmínky, za nichž může Česká národní banka nebo zahraniční orgán dohledu na základě žádosti České národní banky vykonat kontrolu na místě.

K § 142:

Stanoví se povinnost mlčenlivosti při výkonu dohledu obdobně jako v zákoně o bankách.

10.2 Dohled nad činností zprostředkovatele spotřebitelského úvěru na bydlení na území hostitelského členského státu

K § 143:

Stanoví se pravidla dohledu nad činností zahraničního zprostředkovatele spotřebitelského úvěru na bydlení, který vykonává svoji činnost v ČR na základě tzv. evropského pasu.

V prvním odstavci jsou v souladu se směrnicí MCD vypočtena ustanovení zákona, která jsou předmětem dohledu České národní banky v případě, že zahraniční zprostředkovatel působí v ČR prostřednictvím pobočky. Dohled nad dodržováním povinností podle tohoto zákona zahraničním zprostředkovatelem, který zprostředkovává spotřebitelský úvěr na bydlení v České republice na základě svobody dočasně poskytovat služby a dohled nad dodržováním povinností jiných než uvedených v § 130 odst. 1 zahraničním zprostředkovatelem, který zprostředkovává spotřebitelský úvěr na bydlení v České republice na základě práva zřizovat pobočky, vykonává příslušný orgán dohledu domovského členského státu.

Platí pravidlo, že Česká národní banka musí nejprve zahraničního zprostředkovatele působícího v ČR prostřednictvím pobočky na porušení zákona upozornit, až poté sankcionovat. O sankcích musí Česká národní banka uvědomit orgán dohledu domovského členského státu zahraničního zprostředkovatele. V případě, že zahraniční zprostředkovatel působí v ČR bez pobočky, dohledu České národní banky sice nepodléhá, avšak pokud Česká národní banka zjistí, že takový zprostředkovatel porušuje české předpisy, musí o tom nejprve uvědomit orgán dohledu domovského členského státu zahraničního zprostředkovatele. Teprve pokud tento nereaguje, Česká národní banka jej znovu upozorní a poté přijme vhodná opatření, případně se může obrátit na Evropský orgán pro bankovníctví s žádostí o pomoc.

K § 144:

Stanovena je pravomoc České národní banky v případě, že český zprostředkovatel vykonává svoji činnost na základě tzv. evropského pasu v zahraničí.

10.3 Mezinárodní spolupráce při výkonu dohledu nad zprostředkovateli spotřebitelského úvěru na bydlení

K § 145 až 149:

V souladu s požadavky směrnice MCD jsou stanovena pravidla pro spolupráci orgánů dohledu nad zprostředkovateli spotřebitelského úvěru na bydlení. Česká národní banka je kontaktním místem, na které se obrací zahraniční orgány dohledu s žádostí o spolupráci a výměnu informací. Obdobně Česká národní banka se může obrátit na kontaktní místo jiného členského státu s žádostí o spolupráci a výměnu informací. Výměnu informací nebo spolupráci při přeshraničním výkonu dohledu lze odmítnout, pokud by narušovala suverenitu, bezpečnost nebo veřejný pořádek v České republice, nebo pokud výměně informací stojí v cestě skutečnost *lis pendens* nebo *res iudicata*.

10.4 Opatření k nápravě a odnětí oprávnění k činnosti

K § 150 a 151:

Stanoví se opatření k nápravě, které Česká národní banka může uložit dohlíženému subjektu za účelem zjednání nápravy v činnosti dohlíženého subjektu. Toto opatření k nápravě může Česká národní banka uložit současně s pokutou za správní delikt, nebo namísto uložení pokuty. Uložení opatření k nápravě není obligatorním mezistupněm před odnětím povolení k činnosti. Česká národní banka může odejmout povolení k činnosti i bez předchozího uložení opatření k nápravě, pokud to je odůvodněno závažností deliktu dohlížené osoby.

11 Správní delikty

11.1 Správní delikty

K § 152 až 162:

Správní delikty jsou rozčleněny podle osob, které vykonávají určitou činnost. Správní delikty specifických subjektů licencovaných podle tohoto zákona mohou být spáchány pouze těmito subjekty, neboť se týkají deliktů zejména při licencování. Správní delikty osob, které jsou oprávněny vykonávat činnost podle tohoto zákona, se týkají všech subjektů, které mohou vykonávat činnost podle tohoto zákona, ať již mají povolení k činnosti podle tohoto zákona nebo zákona jiného. Takové správní delikty se týkají především pravidel jednání. Správní delikty právnických nebo podnikajících fyzických osob se pak týkají především neoprávněného výkonu činnosti podle tohoto zákona.

11.2 Společná ustanovení

K § 163 a 163:

Stanoví se určitá procesní pravidla při projednání správního deliktu včetně pravidel odpovědnosti za správní delikt.

12 Ustanovení společná

K § 165:

Stanoví se zmocnění České národní banky vydat prováděcí právní předpis.

K § 166:

Stanoví se určitá minimální pravidla pro případy praxe, kdy je úvěr vyplácen v hotovosti nebo jeho splátky jsou v hotovosti vybírány zprostředkovatelem. Taková praxe musí být především dohodnuta předem jak mezi zprostředkovatelem a poskytovatelem, tak mezi poskytovatelem a spotřebitelem. Odstavec 3 stanoví ochranu spotřebitelů v situaci, kdy se zprostředkovatel neoprávněně pokusí vymáhat po spotřebiteli platbu i tehdy, pokud již není činný pro daného poskytovatele. V takovém případě je odpovědnost na poskytovateli, který si původně daného zprostředkovatele vybral, nikoli na spotřebiteli, který výběr takového zprostředkovatele nemohl ovlivnit.

K § 167:

Stanoví se některé podmínky pojištění odpovědnosti za škodu při výkonu činnosti samostatného zprostředkovatele.

K § 168:

Stanoví se podmínky prokazování trestní bezúhonnosti zahraničních osob, které vykonávají činnost podle tohoto zákona v České republice.

13 Přechodná ustanovení

K § 169:

Jako obecné pravidlo se stanoví, že práva a povinnosti vzniklá přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se řídí dosavadní právní úpravou.

K § 170:

Nová úprava posouzení úvěruschopnosti se použije tehdy, pokud dojde k významnému navýšení spotřebitelského úvěru po dni nabytí účinnosti tohoto zákona. Jako výkladové pravidlo se stanoví, že o významné navýšení spotřebitelského úvěru jde zejména tehdy, pokud při nezměněných ostatních podmínkách na straně spotřebitele není spotřebitel schopen v důsledku navýšení spotřebitelského úvěru tento spotřebitelských úvěr splácet.

K § 171:

Průběžné informační povinnosti za trvání smlouvy o spotřebitelském úvěru se aplikují ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona i na dříve uzavřené smlouvy.

K § 172:

Úprava předčasného splacení spotřebitelského úvěru na bydlení podle tohoto zákona se použije i na smlouvy uzavřené před jeho účinností po refixaci, která nastala za účinnosti tohoto zákona. U smluv s variabilní výpůjční úrokovou sazbou se úprava předčasného splacení spotřebitelského úvěru na bydlení použije i u starších smluv ihned, neboť zde nejsou náklady věřitele fixovány na delší období jako u úvěrů s pevnou výpůjční úrokovou sazbou a tedy není důvodu, aby věřitel vydělával na snaze spotřebitele úvěr předčasně splatit.

K § 173:

Ustanovení o prodlení spotřebitele se použijí i na vymáhání dluhu ze stávajících smluv o spotřebitelském úvěru, pokud k prodlení spotřebitele došlo po dni nabytí účinnosti tohoto zákona. Pokud prodlení spotřebitele trvá z minulosti, tento zákon se nepoužije, i když dochází k prodlení spotřebitele při placení jednotlivých pravidelných splátek dluhu. S ohledem na úpravu nového občanského zákoníku, podle níž mohou věřitelé sjednat úroky z prodlení v libovolné výši a plnou aplikací ustanovení § 124 by byli poškozeni takoví věřitelé, kteří namísto smluvní pokuty sjednali úroky z prodlení, použije se omezení sankcí jen v jejich souhrnu, přičemž sjednaná smluvní pokuta je omezena na 0,2 % denně z hodnoty dlužného plnění. Námitka legitimního očekávání věřitele není v takovém případě na místě, neboť omezení se netýká ceny řádného plnění ale sankcí. Pokud by věřitel do svého obchodního plánu zahrnoval sankce z prodlení dlužníka, dával by tím jednoznačně najevo, že nepočítal s řádným splácením spotřebitelského úvěru, nýbrž se z jeho strany jednalo o predátorské úvěrování s cílem dosáhnout zisku z prodlení spotřebitele a nebyla dodržena povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele.

K § 174 až 176:

Stanoví se přechodná opatření pro výkon činnosti podle dosavadních právních předpisů a získání oprávnění podle tohoto zákona.

K § 177:

Stanoví se přechodná ustanovení pro výkon dohledu Českou obchodní inspekci nad osobami, které spadaly pod její dohled přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

K § 178:

Stanoví se přechodná ustanovení pro správní a soudní řízení, která započala přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

K § 179:

Vzhledem k požadavku směrnice MCD na okamžitou účinnost ustanovení o odborné způsobilosti osob vykonávajících distribuci spotřebitelského úvěru na bydlení, a vzhledem k potřebě přechodného období, kdy bude zprovozněn systém ověřování odborné způsobilosti prostřednictvím akreditovaných osob, po dobu tohoto přechodného období se navrhuje, aby odborná způsobilost byla prokazována pouze čestným prohlášením.

K § 180:

Na ochranu zaměstnanců, kteří mohou vykonávat činnost upravenou tímto zákonem mnoho let, se stanoví, že rozhodným okamžikem, od něhož je posuzována důvěryhodnost spotřebitele, je den nabytí účinnosti tohoto zákona. Pokud by tomu tak nebylo, platilo by ustanovení § 75, podle něhož je rozhodným okamžikem den zahájení činnosti.